

Bruxelles, 23. studenoga 2023.
(OR. en)

15664/23

LIMITE

TELECOM 342
COMPET 1139
MI 1005
CODEC 2196

NAPOMENA

Od:	Odbor stalnih predstavnika (dio 1.)
Za:	Vijeće
Br. preth. dok.:	15461/23
Br. dok. Kom.:	6845/23
Predmet:	Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža i stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi) – opći pristup

I. UVOD

1. Komisija je 23. veljače 2023. donijela Prijedlog uredbe o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža i stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi)¹.

¹ Dok. 6845/23.

2. Glavni je cilj Prijedloga, koji se temelji na članku 114. UFEU-a, smanjiti nepotrebno visoke troškove postavljanja elektroničke komunikacijske infrastrukture, koji su djelomično uzrokovani postupcima izdavanja dozvola koji prethode postavljanju ili nadogradnji mreža, ubrzati njihovo postavljanje, pružiti pravnu sigurnost i transparentnost te za operatore javnih elektroničkih komunikacijskih mreža osigurati učinkovitije postupke planiranja i postavljanja.

II. RAD U DRUGIM INSTITUCIJAMA

3. U Europskom parlamentu nadležnim odborom za taj predmet imenovan je Odbor za industriju, istraživanje i energetiku (ITRE). Izvjestitelj je član Europskog parlamenta Alin Mituța (Renew Europe, RO). O predmetu se glasovalo na plenarnoj sjednici 3. listopada 2023.
4. Europski gospodarski i socijalni odbor dao je mišljenje o Prijedlogu 12. srpnja 2023. Europski odbor regija odlučio je da neće dati mišljenje o Prijedlogu.

III. RAD U VIJEĆU

5. U Vijeću je Radna skupina za telekomunikacije i informacijsko društvo (dalje u tekstu: Radna skupina TELECOM) dobila uputu da Prijedlog ispita. Predsjedništvo je pripremilo četiri kompromisna prijedloga o kojima se raspravljalo na trinaest sastanaka Radne skupine TELECOM između 7. ožujka i 14. studenoga 2023.
6. Radna skupina TELECOM na svojem je posljednjem sastanku 14. studenoga 2023. postigla dogovor o prosljeđivanju teksta Prijedloga Odboru stalnih predstavnika.

7. Coreper je 22. studenoga 2023. potvrdio tekst kako je naveden u Prilogu ovoj napomeni, odlučio podnijeti ga Vijeću i predložio Vijeću da na sastanku Vijeća za promet, telekomunikacije i energetiku (telekomunikacije) 5. prosinca 2023. donese opći pristup o Prijedlogu.

IV. ZAKLJUČAK

8. Vijeće se poziva da na sastanku Vijeća za promet, telekomunikacije i energetiku (telekomunikacije) 5. prosinca 2023. donese opći pristup o Prijedlogu uredbe o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža i stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi), kako je naveden u Prilogu ovom dokumentu.

2023/0046 (COD)

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža i stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi)

Tekst značajan za EGP

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 114.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora²,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija³,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,

budući da:

- (1) Digitalno gospodarstvo u proteklom je desetljeću iz temelja promijenilo unutarnje tržište. Vizija Unije jest digitalno gospodarstvo koje donosi održive gospodarske i socijalne koristi na temelju izvrsne i sigurne povezivosti za sve osobe i u svim dijelovima Europe. U modernom i inovativnom gospodarstvu gotovo se svi sektori oslanjaju na visokokvalitetnu digitalnu infrastrukturu koja se temelji na mrežama vrlo velikog kapaciteta. Ona je od strateške važnosti za socijalnu i teritorijalnu koheziju te općenito za konkurentnost i digitalno vodstvo Unije. Stoga bi građani te privatni i javni sektor trebali imati priliku biti dio digitalnog gospodarstva.

² SL C, str.

³ SL C, str.

- (2) Brzi razvoj tehnologija, naglo povećanje širokopojasnog prometa i porast potražnje za naprednom povezivosti vrlo velikog kapaciteta dodatno su se ubrzali za vrijeme pandemije bolesti COVID-19. Zbog toga su ciljevi utvrđeni u Digitalnoj agendi iz 2010.⁴ uglavnom ostvareni, ali su i zastarjeli. Udio kućanstava koja imaju pristup brzini interneta od 30 Mbps povećao se s 58,1 % u 2013. na 90 % u 2022. Dostupnost brzine od samo 30 Mbps više nije u skladu s budućim potrebama ni s novim ciljevima utvrđenima u Direktivi (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća⁵ u pogledu povezivosti i raširene dostupnosti mreža vrlo velikog kapaciteta. Stoga je EU u Odluci (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća⁶ utvrdio ažurirane ciljeve do 2030. koji bolje odgovaraju očekivanim potrebama za povezivost u budućnosti, pri čemu bi sva europska kućanstva trebala biti pokrivena gigabitnom mrežom, a sva naseljena područja 5G mrežom.
- (3) Za ostvarenje tih ciljeva potrebne su politike kojima bi se ubrzalo postavljanje nepokretnih i bežičnih mreža vrlo velikog kapaciteta u cijeloj Uniji i smanjili troškovi tog postavljanja, što uključuje pravilno planiranje, koordiniranje i smanjenje administrativnog opterećenja.
- (4) *briše se*
- (5) Za uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta (kako su definirane u Direktivi (EU) 2018/1972) u svim dijelovima Unije potrebna su znatna ulaganja, od kojih znatan dio otpada na troškove radova niskogradnje. Zajedničkim korištenjem fizičke infrastrukture ograničila bi se potreba za skupim radovima niskogradnje i pospješilo uvođenje naprednih širokopojasnih mreža.
- (6) Velik dio troškova uvođenja mreža vrlo velikog kapaciteta može se pripisati neučinkovitosti u postupku uvođenja s obzirom na: i. upotrebu postojeće pasivne infrastrukture (kao što su kabelska kanalizacija, zdenci, ormarići, stupovi, antenske instalacije, tornjevi i druge potporne konstrukcije); uska grla u koordiniranju građevinskih radova; ii. složene administrativne postupke ishoda dozvola; i iv. uska grla u postavljanju mreža unutar zgrada, što uzrokuje velike financijske zapreke, osobito u ruralnim područjima.

⁴ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Digitalna agenda za Europu”, 19.5.2010., COM(2010) 245.

⁵ Direktiva (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija (SL L 321, 17.12.2018., str. 36).

⁶ Odluka (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o uspostavi programa politike za digitalno desetljeće do 2030. (SL L 323, 19.12.2022., str. 4).

- (7) Direktiva 2014/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁷, donesena kao odgovor na potrebu smanjenja troškova postavljanja širokopojasne mreže, uključivala je mjere za zajedničku upotrebu infrastrukture, koordiniranje građevinskih radova i smanjenje administrativnog opterećenja. Kako bi se uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta, uključujući svjetlovodne i 5G mreže, dodatno olakšalo, Europsko vijeće u Zaključcima o oblikovanju digitalne budućnosti Europe od 9. lipnja 2020. pozvalo je na donošenje paketa dodatnih mjera potpore trenutačnim i novim potrebama za postavljanjem mreža, među ostalim preispitivanjem Direktive 2014/61/EU.
- (8) Mjere utvrđene u Direktivi 2014/61/EU doprinijele su jeftinijem postavljanju elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina. Međutim, te bi mjere trebalo ojačati kako bi se troškovi dodatno smanjili, a postavljanje mreža ubrzalo.
- (9) Mjere za učinkovitiju upotrebu postojeće javne i privatne infrastrukture te smanjenje troškova i prepreka pri izvođenju novih radova niskogradnje trebale bi znatno doprinijeti osiguravanju bržeg i opsežnijeg postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta. Tim bi se mjerama trebalo očuvati učinkovito tržišno natjecanje bez ugrožavanja sigurnosti, zaštite i neometanog rada postojeće infrastrukture.
- (10) Pojedine su države članice donijele mjere za smanjenje troškova uvođenja širokopojasnih mreža, od kojih neke nadilaze one iz odredbi Direktive 2014/61/EU. Te se mjere, međutim, i dalje veoma razlikuju među državama članicama, pa su dovele do različitih rezultata diljem Unije. Proširenje dijela tih mjera na cijelu Uniju te poduzimanje novih pojačanih mjera mogli bi znatno doprinijeti boljem funkcioniranju digitalnog jedinstvenog tržišta. Usto, razlike u regulatornim zahtjevima i nedosljedna provedba pravila Unije ponekad onemogućuju suradnju među komunalnim poduzećima. Te razlike mogu otežati ulazak na tržište novih poduzeća koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezane opreme, kako su definirana u Direktivi (EU) 2018/1972 („operatori”). Te razlike mogu i onemogućiti nove poslovne prilike jer ometaju razvoj unutarnjeg tržišta za upotrebu i postavljanje fizičke infrastrukture za mreže vrlo velikog kapaciteta. Nadalje, mjerama prijavljenima u nacionalnim planovima i izvješćima o provedbi koje su države članice donijele na temelju Preporuke Komisije (EU) 2020/1307⁸ nisu obuhvaćena sva područja Direktive 2014/61/EU niti se dosljedno i iscrpno rješavaju sva pitanja. Stanje je takvo unatoč činjenici da je za postizanje dosljednog i znatnog učinka ključno poduzeti mjere u cijelom postupku uvođenja i svim sektorima.

⁷ Direktiva 2014/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina (SL L 155, 23.5.2014., str. 1).

⁸ Preporuka Komisije (EU) 2020/1307 od 18. rujna 2020. o zajedničkom Unijinom paketu mjera za smanjenje troškova postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta i osiguravanje pravodobnog i investicijski poticajnog pristupa radiofrekvencijskom spektru za mreže 5G radi poticanja povezivosti u cilju pružanja potpore gospodarskom oporavku od krize uzrokovane bolešću COVID-19 u Uniji (SL L 305, 21.9.2020., str. 33).

- (11) Cilj je ove Uredbe ojačati i uskladiti prava i obveze u cijeloj Uniji radi bržeg uvođenja mreža vrlo velikog kapaciteta i međusektorske koordinacije, uključujući jezgrene mreže i mreže prikladne za tehnologiju 5G. To će pomoći poduzećima koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža u postizanju ekonomije razmjera. Manjak visokokvalitetne povezivosti u Uniji može imati snažne posljedice na prekograničnu trgovinu i pružanje usluga jer su mnoge usluge moguće samo ako je cijela Unija pokrivena mrežom odgovarajućih mogućnosti. Iako se ovom Uredbom osiguravaju ujednačeniji tržišni uvjeti, ona ne sprečava donošenje strožih ili detaljnijih nacionalnih pravila u skladu s pravom Unije kojima se potiče zajednička upotreba postojeće fizičke infrastrukture ili omogućuje učinkovitije postavljanje nove fizičke infrastrukture, i to dopunjavanjem ili nadilaženjem prava i obveza utvrđenih u ovoj Uredbi i pružanjem rješenja za bolje postizanje njezinih ciljeva. Na primjer, države članice mogle bi nadići odredbe o koordiniranju građevinskih radova tako da ih primjenjuju i na privatno financirane projekte ili zahtijevaju da se jedinstvenim informacijskim točkama dostavlja više informacija o fizičkoj infrastrukturi ili planiranim građevinskim radovima u elektroničkom obliku ili uz primjenu kraćih rokova, pod uvjetom da time ne krše pravo Unije, uključujući odredbe ove Uredbe.
- (12) Radi pravne sigurnosti, među ostalim u pogledu posebnih regulatornih mjera uvedenih glavom II. poglavljima od II. do IV. Direktive (EU) 2018/1972 i Direktivom 2002/77/EZ⁹, odredbe tih direktiva trebale bi imati prednost pred ovom Uredbom. Ovom se Uredbom ne dovodi u pitanje mogućnost da nacionalna regulatorna tijela zadrže ili uvedu mjere koje nisu obuhvaćene područjem primjene ove Uredbe, kao što su obveze pristupa za žičane instalacije unutar zgrada, u skladu s Direktivom (EU) 2018/1972.
- (13) Operatorima, posebno novim sudionicima na tržištu, može biti znatno učinkovitije da za uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme ponovno upotrijebe postojeću fizičku infrastrukturu, uključujući infrastrukturu drugih komunalnih poduzeća. To je osobito slučaj na područjima na kojima nije dostupna odgovarajuća elektronička komunikacijska mreža ili u kojima bi izgradnja nove fizičke infrastrukture mogla biti ekonomski neopravdana. Osim toga, sinergijom među sektorima može se znatno smanjiti potreba za građevinskim radovima povezanim s postavljanjem mreža vrlo velikog kapaciteta. Ponovnom upotrebom mogu se smanjiti i socijalni troškovi i troškovi u vezi s okolišem koji su povezani s tim radovima, kao što su onečišćenje, buka i prometna zagušenja. Stoga bi se ova Uredba trebala primjenjivati ne samo na operatore nego i na vlasnike ili nositelje prava upotrebe opsežne i rasprostranjene fizičke infrastrukture pogodne za smještanje elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža, kao što su fizičke mreže za opskrbu električnom energijom, plinom, vodom, kanalizacijski sustavi i sustavi odvodnje te sustavi grijanja i prijevoza. Kad je riječ o nositeljima prava, to ne mijenja vlasnička prava trećih osoba. Ako je primjenjivo, u tu bi svrhu trebalo uzeti u obzir i prava stanara.

⁹ Direktiva Komisije 2002/77/EZ od 16. rujna 2002. o tržišnom natjecanju na tržištima elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga ([SL L 249, 17.9.2002., str. 21](#)).

- (14) Kako bi se poboljšalo postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta na unutarnjem tržištu, ovom bi Uredbom trebalo utvrditi prava pristupa fizičkoj infrastrukturi za poduzeća koja pružaju javne elektroničke komunikacijske mreže ili povezanu opremu (uključujući javna poduzeća), neovisno o njezinoj lokaciji te pod poštenim i razumnim uvjetima koji su u skladu s uobičajenim ostvarivanjem vlasničkih prava. Obvezom davanja pristupa fizičkoj infrastrukturi ne bi trebalo dovesti u pitanje prava vlasnika zemljišta ili zgrade u kojoj se infrastruktura nalazi.
- (15) Osobito, uzimajući u obzir brz razvoj pružatelja bežične fizičke infrastrukture kao što su poduzeća koja pružaju pasivnu infrastrukturu (engl. *tower companies*) i njihovu sve važniju ulogu kao osiguravatelja pristupa fizičkoj infrastrukturi prikladnoj za instaliranje elemenata bežičnih elektroničkih komunikacijskih mreža, kao što je 5G, definicija „mrežnog operatora” trebala bi se proširiti tako da se njome, uz poduzeća koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i operatore drugih vrsta mreža, kao što su prometna, plinska ili elektroenergetska mreža, obuhvate poduzeća koja pružaju povezanu opremu, pa bi se na njih odnosile sve obveze i pogodnosti utvrđene u Uredbi, osim odredaba o fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada i pristupu.
- (15a) Države članice mogu proširiti obveze utvrđene u ovoj Uredbi na tijela koja nisu obuhvaćena njezinim područjem primjene, kao što su organizacijske jedinice kojima pravom nije osigurana pravna osobnost, a koje imaju pravnu sposobnost i mogu u potpunosti sudjelovati u gospodarskim transakcijama, ili poduzeća kojima su javna tijela dodijelila koncesiju.
- (16) Budući da nisu veoma specijalizirani, u fizičke dijelove mreže često se istodobno može smjestiti širok raspon elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža, a da to ne utječe na pružanje glavne usluge i uz minimalne troškove prilagodbe. Ti elementi uključuju one koji mogu pružiti mreže vrlo velikog kapaciteta u skladu s načelom tehnološke neutralnosti. Stoga se fizička infrastruktura koja je namijenjena samo za smještanje drugih elemenata mreže, a da pritom sama ne postaje aktivni element mreže, u načelu može upotrijebiti za smještanje elektroničkih komunikacijskih kabela, opreme ili drugih elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža bez obzira na to za što se trenutačno upotrebljava odnosno u čijem je vlasništvu i pod uvjetom da to ne uzrokuje sigurnosne probleme niti šteti budućim poslovnim interesima vlasnika infrastrukture. Fizička infrastruktura javnih elektroničkih komunikacijskih mreža u načelu se može upotrebljavati i za smještaj elemenata drugih mreža. Stoga u odgovarajućim slučajevima operatori javnih elektroničkih komunikacijskih mreža mogu omogućiti pristup svojim mrežama kako bi se mogle postaviti druge mreže. Ne dovodeći u pitanje ostvarivanje specifičnog općeg interesa povezanog s pružanjem glavne usluge, trebalo bi usto poticati sinergiju među mrežnim operatorima radi doprinosa ostvarivanju digitalnih ciljeva utvrđenih u Odluci (EU) 2022/2481.

- (17) Ako ne postoji opravdana iznimka, u elemente fizičke infrastrukture koji su u vlasništvu ili pod kontrolom tijelâ javnog sektora, čak i ako nisu dio mreže, mogu se smjestiti i elementi elektroničke komunikacijske mreže te bi elementi fizičke infrastrukture u takvim slučajevima trebali biti dostupni radi lakšeg instaliranja mrežnih elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta, posebice bežičnih mreža. Primjeri elemenata fizičke infrastrukture jesu zgrade, uključujući krovove i dijelove pročelja, ulazi u zgrade i sva druga imovina, uključujući uličnu opremu, kao što su rasvjetni stupovi, prometni znakovi, semafori, reklamni panoi, naplatne postaje, autobusne i tramvajske postaje te željezničke postaje i postaje podzemne željeznice. Na državama članicama je da utvrde specifične kategorije fizičke infrastrukture na svojim državnim područjima koje su u vlasništvu ili pod kontrolom tijelâ javnog sektora, a na koji se ne mogu primjenjivati obveze pristupa, primjerice zbog arhitektonske, povijesne, vjerske ili okolišne vrijednosti.
- (18) Ovom se Uredbom ne bi trebala dovoditi u pitanje nijedna posebna mjera potrebna za osiguravanje nacionalne sigurnosti, sigurnosti i javnog zdravlja, sigurnosti i cjelovitosti mreža, osobito ključne infrastrukture, kako je definirana nacionalnim pravom, kao i za osiguravanje da ne bude zahvaćena glavna usluga koju pruža mrežni operator, posebice na mrežama koje se upotrebljavaju za opskrbu vodom namijenjenom za ljudsku potrošnju. Međutim, opća pravila u nacionalnom zakonodavstvu kojima se mrežnim operatorima zabranjuje pregovaranje o pristupu fizičkoj infrastrukturi s poduzećima koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezane opreme mogla bi spriječiti stvaranje tržišta za pristup fizičkoj infrastrukturi. Takva bi opća pravila stoga trebala ukinuti. Isto tako, mjerama iz ove Uredbe ne bi trebalo spriječiti države članice da, u skladu s primjenjivim pravom Unije, potiču komunalne operatore na davanje pristupa infrastrukturi mogućnošću da pri izračunu tarife za krajnje korisnike za svoje glavne aktivnosti isključe prihod od pristupa svojoj fizičkoj infrastrukturi.
- (19) Radi pravne sigurnosti i kako bi se izbjeglo neproporcionalno opterećivanje mrežnih operatora zbog istodobne primjene dvaju zasebnih režima pristupa istoj fizičkoj infrastrukturi, obveze pristupa utvrđene u ovoj Uredbi ne bi se trebale primjenjivati na fizičku infrastrukturu na koju se primjenjuju obveze pristupa koje su odredila nacionalna regulatorna tijela na temelju Direktive (EU) 2018/1972 ili obveze pristupa koje proizlaze iz primjene pravila Unije o državnim potporama sve dok su takve obveze pristupa na snazi. Međutim, ova bi se Uredba trebala primjenjivati ako je nacionalno regulatorno tijelo odredilo obvezu pristupa na temelju Direktive (EU) 2018/1972 kojom se ograničava upotreba dotične fizičke infrastrukture. Na primjer, to bi se moglo dogoditi ako operator koji planira povezati bazne stanice zatraži pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi za koju su određene obveze pristupa na tržištu veleprodajnog zajamčenog kapaciteta¹⁰.

¹⁰ Preporuka Komisije (EU) 2020/2245 od 18. prosinca 2020. o mjerodavnim tržištima proizvoda i usluga u sektoru elektroničkih komunikacija podložnima prethodnoj (ex ante) regulaciji u skladu s Direktivom (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija, 18.12.2020., C(2020) 8750, SL L 439, 29.12.2020., str. 23.

- (20) Radi proporcionalnosti i očuvanja poticaja za ulaganje, mrežni operator ili tijelo javnog sektora trebali bi imati pravo odbiti pristup određenoj fizičkoj infrastrukturi iz objektivnih i opravdanih razloga. Fizička infrastruktura kojoj je zatražen pristup može biti tehnički neprikladna zbog posebnih okolnosti ili nedostatka trenutno dostupnog prostora ili zbog budućih potreba za prostorom koje su u dovoljnoj mjeri dokazane, na primjer u javno dostupnim planovima ulaganja. Kako bi se izbjeglo moguće narušavanje tržišnog natjecanja ili bilo kakva moguća zloupotreba uvjeta za odbijanje pristupa, svako takvo odbijanje trebalo bi biti propisno opravdano i utemeljeno na objektivnim i detaljnim razlozima. Na primjer, takvi se razlozi ne bi smatrali objektivnima ako je poduzeće koje pruža ili je ovlašteno za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža postavilo fizičku infrastrukturu zahvaljujući koordiniranju građevinskih radova s mrežnim operatorom koji nije operator elektroničke komunikacijske mreže i odbija odobriti pristup na temelju navodnog nedostatka prostora za smještaj elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta koji proizlazi iz odluka poduzeća pod njegovom kontrolom. U tom bi slučaju moglo doći do narušavanja tržišnog natjecanja ako na području na koje se odnosi zahtjev za pristup ne postoji druga mreža vrlo velikog kapaciteta. Slično tome, u posebnim okolnostima zajednička upotreba infrastrukture mogla bi ugroziti sigurnost ili javno zdravlje, cjelovitost i sigurnost mreže, uključujući ključnu infrastrukturu, ili ugroziti pružanje usluga koje se primarno pružaju na istoj infrastrukturi. Nadalje, ako mrežni operator već nudi održiv alternativni način pasivnog veleprodajnog fizičkog pristupa elektroničkim komunikacijskim mrežama kojim bi se zadovoljile potrebe tražitelja pristupa, kao što su neosvijetljena nit i pristup izdvojenoj svjetlovodnoj niti, pristup osnovnoj fizičkoj infrastrukturi mogao bi ekonomski naštetiti njegovu poslovnom modelu, osobito ako je riječ o isključivo veleprodajnom operatoru, i poticajima za ulaganja. Ovom se Uredbom države članice ne sprečava da ograniče uvjete za zabranu pristupa na temelju postojanja alternativne ponude neosvijetljene niti ili pristupa izdvojenoj svjetlovodnoj niti ako takvi proizvodi na relevantnom tržištu ne bi predstavljali održiv alternativni način pasivnog veleprodajnog fizičkog pristupa elektroničkim komunikacijskim mrežama. Postoji i rizik od neučinkovitog udvostručavanja fizičke infrastrukture. Kad se procjenjuje jesu li uvjeti takvih alternativnih načina veleprodajnog fizičkog pristupa poštjeni i razumni, trebalo bi uzeti u obzir, među ostalim, temeljni poslovni model poduzeća koje pruža ili je ovlašteno za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža i koje odobrava pristup te potrebu da se izbjegne svako povećanje značajne tržišne snage, ako postoji, bilo koje strane; te činjenicu povezuje li pružatelj pristupa ili objedinjuje pristup s uslugama koje nisu apsolutno potrebne. Kako bi se očuvali poticaji za ulaganja i izbjegle negativne i nenamjerne gospodarske posljedice na poslovni model operatora koji je prvi započeo s postavljanjem mreža svjetlovoda do korisničkog prostora (FTTP), osobito na ruralnim područjima, države članice mogle bi predvidjeti da, ako poduzeće koje pruža ili je ovlašteno za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža zatraži pristup jedinoj svjetlovodnoj mreži koja postoji na ciljanom području pokrivenosti, pružatelj pristupa ima mogućnost odbijanja pristupa svojoj fizičkoj infrastrukturi ako pod poštenim i razumnim uvjetima pruža održiv alternativni način aktivnog veleprodajnog pristupa koji je prikladan za pružanje mreža vrlo velikog kapaciteta.

- (21) Kako bi se olakšala ponovna upotreba postojeće fizičke infrastrukture, ako operatori zatraže pristup na određenom području, mrežni operatori i tijela javnog sektora koji su vlasnici fizičke infrastrukture ili je kontroliraju trebali bi dati ponudu za zajedničku upotrebu svoje opreme pod poštenim i razumnim uvjetima, što uključuje cijenu, osim ako je pristup odbijen zbog objektivnih i opravdanih razloga. Tijela javnog sektora trebala bi usto imati obvezu nuditi pristup pod nediskriminirajućim uvjetima. Ovisno o okolnostima, nekoliko bi čimbenika moglo utjecati na uvjete za odobravanje takvog pristupa. Tim bi se uvjetima trebalo osigurati da pružatelji pristupa imaju poštenu mogućnost ostvarivanja pravednog povrata ulaganja i povrata troškova nastalih kako bi se pružio pristup, a mogu uključivati: i. dodatne troškove održavanja i prilagodbe, ii. preventivne zaštitne mjere koje treba uvesti kako bi se ograničili negativni učinci na sigurnost, zaštitu i cjelovitost mreže, iii. posebne dogovore o odgovornosti u slučaju štete, iv. upotrebu javnih subvencija dodijeljenih za izgradnju infrastrukture, uključujući posebne uvjete povezane sa subvencijom ili predviđene nacionalnim pravom u skladu s pravom Unije, v. sposobnost izgradnje ili pružanja infrastrukturnog kapaciteta radi ispunjavanja obveza pružanja javne usluge te vi. bilo kakva ograničenja koja proizlaze iz nacionalnih odredaba kojima se nastoji zaštititi okoliš, uključujući svođenje na najmanju mjeru vizualnog učinka na infrastrukturu kako bi se osigurali javno prihvaćanje i održivo postavljanje, kao i javno zdravlje i javna sigurnost odnosno kojima se nastoji ostvariti ciljeve urbanističkog i prostornog planiranja.
- (22) Ulaganjima u fizičku infrastrukturu javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezanu opremu trebalo bi se izravno doprinositi ciljevima utvrđenima u Odluci (EU) 2022/2481 i izbjegavati oportunističko ponašanje. Stoga bi pri utvrđivanju obveza pristupa postojećoj fizičkoj infrastrukturi ili koordiniranja građevinskih radova trebalo u potpunosti uzeti u obzir niz čimbenika kao što su: i. ekonomska održivost tih ulaganja na temelju njihova profila rizičnosti, ii. vremenski raspored povrata ulaganja, iii. utjecaj pristupa na tržišno natjecanje u nastavku lanca, a time i na cijene i povrat ulaganja, iv. amortizaciju imovine mreže u vrijeme podnošenja zahtjeva za pristup, v. poslovne razloge za ulaganje, posebno u fizičku infrastrukturu koja se upotrebljava za pružanje mrežnih usluga vrlo velikog kapaciteta te vi. mogućnosti zajedničkog postavljanja koje su prethodno ponuđene tražitelju pristupa. U kontekstu određivanja cijena, uvjeti operatorâ mreže i tijela javnog sektora koji su vlasnici fizičke infrastrukture ili je kontroliraju, određeni postojeći ugovori i komercijalni uvjeti usuglašeni između tražitelja pristupa i pružatelja pristupa mogli bi poslužiti pružateljima pristupa ili tijelima za rješavanje sporova kao referentni čimbenik za utvrđivanje jesu li cijene i uvjeti poštene i razumni jer odražavaju tržišne cijene i uvjete.
- (23) Tijelima javnog sektora koja su vlasnici fizičke infrastrukture ili je kontroliraju mogu nedostajati resursi, iskustvo ili potrebno tehničko znanje za pregovaranje s operatorima o pristupu. Kako bi se olakšao pristup fizičkoj infrastrukturi tih tijela javnog sektora, moglo bi se imenovati tijelo za koordiniranje zahtjeva za pristup, pružanje pravnih i tehničkih savjeta za pregovaranje o uvjetima pristupa i pružanje relevantnih informacija o takvoj fizičkoj infrastrukturi putem jedinstvene informacijske točke. Koordinacijsko tijelo moglo bi i pomagati tijelima javnog sektora u pripremi predložaka ugovora te pratiti ishod i trajanje postupka povezanog sa zahtjevom za pristup. To bi tijelo moglo pomoći i u slučaju sporova o pristupu fizičkoj infrastrukturi u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora.

- (24) Države članice mogu pružiti smjernice o primjeni odredaba o pristupu fizičkoj infrastrukturi, što, među ostalim, uključuje primjenu poštenih i razumnih uvjeta. Pri pripremi smjernica trebalo bi na odgovarajući način uzeti u obzir stajališta dionika. Ako se tijela imenovana za izdavanje smjernica razlikuju od nacionalnih tijela za rješavanje sporova, mišljenje nacionalnih tijela za rješavanje sporova trebalo bi na odgovarajući način uzeti u obzir.
- (25) Operatori bi trebali, na zahtjev, imati pristup minimalnim informacijama o fizičkoj infrastrukturi i planiranim građevinskim radovima na području postavljanja. To će im omogućiti da učinkovito planiraju postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta i osiguraju najučinkovitije iskorištavanje postojeće fizičke infrastrukture prikladne za uvođenje takvih mreža i planiranih građevinskih radova. Takve minimalne informacije preduvjet su za procjenu mogućnosti upotrebe postojeće fizičke infrastrukture ili koordiniranja planiranih građevinskih radova na određenom području te za smanjenje štete na postojećoj fizičkoj infrastrukturi. S obzirom na broj uključenih dionika (povezanih s javno i privatno financiranim građevinskim radovima, prema potrebi, te postojećom fizičkom infrastrukturom) i kako bi se olakšao pristup tim informacijama (u svim sektorima i izvan državnih granica), mrežni operatori i tijela javnog sektora na koje se primjenjuju obveze u pogledu transparentnosti takve bi ažurirane informacije trebali smjestiti i u roku staviti na raspolaganje putem jedinstvene informacijske točke. Time će se pojednostavniti upravljanje zahtjevima za pristup takvim informacijama i omogućiti operatorima da izraze interes za pristup fizičkoj infrastrukturi ili za koordiniranje građevinskih radova, za koje je vremensko planiranje od ključne važnosti. Minimalne informacije o planiranim građevinskim radovima trebale bi se staviti na raspolaganje putem jedinstvene informacijske točke čim te informacije postanu dostupne mrežnom operatoru, a u svakom slučaju i ako su potrebne dozvole, najkasnije tri mjeseca prije prvog podnošenja zahtjeva za dozvolu nadležnim tijelima.
- (26) Minimalne informacije trebala bi se odmah staviti na raspolaganje putem jedinstvene informacijske točke pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima kako bi operatori mogli podnijeti svoje zahtjeve za dostavu informacija. Jedinstvena informacijska točka mogla bi se sastojati od repozitorija informacija u elektroničkom obliku, na kojem se s pomoću digitalnih alata, kao što su internetske stranice, e-adrese, digitalne aplikacije i digitalne platforme, može pristupiti informacijama ili se informacije ondje mogu staviti na raspolaganje odnosno mogu se podnijeti zahtjevi putem interneta. Informacije koje se stavljaju na raspolaganje mogu biti ograničene kako bi se osigurala sigurnost i cjelovitost mreže, osobito ključne infrastrukture, i nacionalna sigurnost odnosno kako bi se zaštitile legitimne operativne i poslovne tajne. Informacije ne moraju biti pohranjene u okviru jedinstvene informacijske točke pod uvjetom da ona pruža poveznice na druge digitalne alate, kao što su internetski portali, baze podataka digitalnih platformi ili digitalne aplikacije, gdje su te informacije pohranjene. U skladu s time mogu se predvidjeti različiti modeli za jedinstvenu informacijsku točku. Jedinstvena informacijska točka može pružati dodatne funkcionalnosti, kao što su pristup dodatnim informacijama ili podrška u postupku zahtjeva za pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi ili za koordiniranje građevinskih radova.

- (27) Povrh toga, ako je zahtjev opravdan, posebice ako je potreban za zajedničku upotrebu postojeće fizičke infrastrukture ili koordiniranje građevinskih radova, operatorima bi trebalo omogućiti da provode preglede na licu mjesta te da zahtijevaju informacije o planiranim građevinskim radovima pod transparentnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim uvjetima i ne dovodeći u pitanje zaštitne mjere donesene kako bi se osigurali sigurnost i cjelovitost mreže, zaštita povjerljivosti i operativnih i poslovnih tajni.
- (28) Trebalo bi poticati visoku transparentnost planiranih građevinskih radova putem jedinstvenih informacijskih točaka. To se može učiniti usmjeravanjem operatora na takve informacije kad god su dostupne. Transparentnost bi se mogla postići i uvjetovanjem zahtjeva za dozvole prethodnim stavljanjem na raspolaganje informacija o planiranim građevinskim radovima putem jedinstvene informacijske točke.
- (29) Države članice zadržavaju diskrecijsko pravo da za funkcije jedinstvenih informacijskih točaka zaduže više od jednog nadležnog tijela, no ono ne bi trebalo utjecati na njihovu sposobnost djelotvornog obavljanja tih funkcija. Ako je u državi članici uspostavljeno više jedinstvenih informacijskih točaka, svakoj od njih trebalo bi moći neometano pristupiti elektroničkim sredstvima putem jedinstvene nacionalne digitalne ulazne točke sa zajedničkim korisničkim sučeljem. Jedinstvena informacijska točka trebala bi biti u potpunosti digitalizirana i omogućiti jednostavan pristup relevantnim digitalnim alatima. Mrežnim operatorima i tijelima javnog sektora to će omogućiti da ostvaruju svoja prava i ispunjavaju obveze utvrđene u ovoj Uredbi. To uključuje brz pristup minimalnim informacijama o postojećoj fizičkoj infrastrukturi i planiranim građevinskim radovima, općim uvjetima za pristup mrežnih operatora postojećoj fizičkoj infrastrukturi, elektroničkim administrativnim postupcima izdavanja dozvola i dodjele prava puta te primjenjivim uvjetima i postupcima. U sklopu tih minimalnih informacija jedinstvena informacijska točka trebala bi omogućiti pristup georeferenciranim informacijama o lokaciji postojeće fizičke infrastrukture i planiranih građevinskih radova. Kako bi to olakšale, države članice trebale bi osigurati automatizirane digitalne alate za dostavljanje georeferenciranih informacija i alate za njihovu pretvorbu u podržane formate podataka. Alati bi se mrežnim operatorima i tijelima javnog sektora odgovornima za dostavu tih informacija na raspolaganje mogli staviti putem jedinstvene informacijske točke. Usto, jedinstvena informacijska točka mogla bi omogućivati jednostavan pristup georeferenciranim podacima o lokaciji koji su dostupni s pomoću drugih digitalnih alata, kao što je geoportal INSPIRE u skladu s Direktivom 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća¹¹.

¹¹ Direktiva 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2007. o uspostavljanju infrastrukture za prostorne informacije u Europskoj zajednici (INSPIRE) (SL L 108, 25.4.2007., str. 1).

- (30) Radi proporcionalnosti i sigurnosti, zahtjev za stavljanje na raspolaganje informacija o postojećoj fizičkoj infrastrukturi putem jedinstvene informacijske točke ne mora se primjenjivati iz istih razloga na temelju kojih je opravdano odbijanje zahtjeva za pristup. Usto, stavljanje na raspolaganje informacija o postojećoj fizičkoj infrastrukturi putem jedinstvene informacijske točke moglo bi, u vrlo specifičnim slučajevima, opteretiti mrežne operatore i tijela javnog sektora ili biti nerazmjerno. To bi se moglo dogoditi, na primjer, ako popis relevantne imovine i njezinih lokacija još nije dostupan, a izrada tog popisa bila bi vrlo skupa ili ako se na određenim područjima države članice ili za određenu specifičnu fizičku infrastrukturu očekuje vrlo malo zahtjeva za pristup. Ako se na temelju analize troškova i koristi čini da je pružanje informacija nerazmjerno, mrežni operatori i tijela javnog sektora ne bi trebali biti obvezni staviti takve informacije na raspolaganje. Države članice trebale bi provesti takvu analizu troškova i koristi na temelju savjetovanja s dionicima o potražnji za pristupom postojećoj fizičkoj infrastrukturi te bi tu bi analizu trebalo redovito ažurirati. Postupak savjetovanja i njegov ishod trebalo bi staviti na raspolaganje javnosti putem jedinstvene informacijske točke.
- (31) Radi dosljednosti, nadležna tijela koja obavljaju funkcije jedinstvene informacijske točke, nacionalna regulatorna tijela koja ispunjavaju svoje zadaće na temelju Direktive (EU) 2018/1972 ili druga nadležna tijela, kao što su nacionalna, regionalna ili lokalna tijela nadležna za katastar ili provedbu Direktive 2007/2/EZ (INSPIRE), prema potrebi, trebala bi se međusobno savjetovati i surađivati. Takva bi suradnja mrežnim operatorima i tijelima javnog sektora, uključujući poduzeća sa značajnom tržišnom snagom, trebala na minimalnu mjeru svesti napore u pogledu ispunjavanja obveza o transparentnosti povezanih sa stavljanjem na raspolaganje informacija o njihovoj fizičkoj infrastrukturi. Ako je potreban drukčiji skup podataka o fizičkoj infrastrukturi operatora sa značajnom tržišnom snagom, takva bi suradnja trebala rezultirati uspostavljanjem korisnih međusobnih veza i sinergije između baze podataka o operatorima sa značajnom tržišnom snagom i jedinstvene informacijske točke te proporcionalne zajedničke prakse prikupljanja i pružanja podataka kako bi se dobili lako usporedivi rezultati. Suradnja bi trebala biti usmjerena i na olakšavanje pristupa informacijama o fizičkoj infrastrukturi s obzirom na nacionalne okolnosti. Ako se regulatorne obveze izmijene ili ukinu, strane na koje se te obveze primjenjuju trebale bi se moći dogovoriti o najboljim rješenjima za prilagodbu prikupljanja i pružanja podataka o fizičkoj infrastrukturi novim regulatornim zahtjevima.
- (32) Države članice mogu odlučiti da se obveza transparentnosti za koordiniranje građevinskih radova ne primjenjuje zbog nacionalne sigurnosti ili u slučaju izvanredne situacije. To bi se moglo odnositi na građevinske radove koji se provode ako postoji opasnost za javnost uslijed procesa degradacije građevinskih objekata niskogradnje i povezanih instalacija uzrokovanih destruktivnim prirodnim ili ljudskim čimbenicima i koji su potrebni kako bi se zajamčila sigurnost tih objekata i instalacija ili osiguralo njihovo rušenje. Radi transparentnosti, države članice trebale bi putem jedinstvene informacijske točke učiniti dostupnima vrste građevinskih radova koje su obuhvaćene tim okolnostima.

- (33) Kako bi se ostvarile znatne uštede, a neugodnosti na području na kojem se postavljaju nove elektroničke komunikacijske mreže svele na najmanju mjeru, regulatorna ograničenja kojima se općenito sprečavaju pregovori između mrežnih operatora o dogovorima o koordiniranju građevinskih radova za postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta trebala bi biti zabranjena. Ako se građevinski radovi ne financiraju javnim sredstvima, ovom Uredbom ne bi trebalo dovesti u pitanje mogućnost da mrežni operatori sklapaju dogovore o koordiniranju građevinskih radova u skladu sa svojim planovima ulaganja, poslovnim planovima i željenim vremenskim rasporedom.
- (34) Države članice trebale bi maksimalno povećati učinkovitost rezultata građevinskih radova koji se u cijelosti ili djelomično financiraju javnim sredstvima, i to iskorištavanjem pozitivnih vanjskih učinaka tih radova u svim sektorima i pružanjem jednakih mogućnosti za zajedničku upotrebu dostupne i planirane fizičke infrastrukture radi postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta. To ne bi trebalo negativno utjecati na glavnu svrhu građevinskih radova koji se financiraju javnim sredstvima. Međutim, mrežni operator koji izravno ili neizravno (na primjer, putem podizvođača) izvodi te građevinske radove trebao bi udovoljiti pravodobnim i opravdanim zahtjevima za koordiniranje postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima. Na primjer, operator koji podnosi zahtjev trebao bi pokriti sve dodatne troškove, uključujući one uzrokovane kašnjenjima, i svesti izmjene izvornih planova na najmanju moguću mjeru. Takvim se odredbama ne bi trebalo utjecati na pravo država članica da rezerviraju kapacitete za elektroničke komunikacijske mreže čak i kad nema konkretnih zahtjeva. Državama članicama to će omogućiti da zadovoljavaju buduću potražnju za fizičkom infrastrukturom i tako maksimalno povećaju vrijednost građevinskih radova ili da donose mjere kojima se slična prava koordiniranja građevinskih radova dodjeljuju operatorima drugih vrsta mreža, kao što su prometne, plinske ili električne mreže.
- (35) U određenim slučajevima, osobito kad je riječ o postavljanju infrastrukture u ruralnim, udaljenim ili slabo naseljenim područjima, obveza koordiniranja građevinskih radova mogla bi dovesti u pitanje financijsku održivost postavljanja i naposljetku destimulirati ulaganja koja se provode prema tržišnim uvjetima. Stoga bi se zahtjev za koordiniranje građevinskih radova upućen poduzeću koje pruža ili je ovlašteno za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža u određenim okolnostima mogao smatrati neopravdanim. To bi osobito trebalo vrijediti ako poduzeće koje pruža ili je ovlašteno za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža koje je podnijelo zahtjev nije izrazilo namjeru postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta na tom području (bilo da je riječ o novoj mreži, nadogradnji ili proširenju mreže), a postojala je prognoza ili poziv na iskazivanje namjere postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta u utvrđenim područjima (u skladu s člankom 22. Direktive (EU) 2018/1972) ili je održano javno savjetovanje prema pravilima Unije o državnim potporama. Ako je takvih prognoza, poziva i/ili javnih savjetovanja bilo više, u obzir bi trebalo uzeti samo izostanak iskaza interesa u posljednjoj takvoj prigodi koja se odnosila na razdoblje u kojem je podnesen zahtjev za koordiniranje građevinskih radova. Kako bi postojala mogućnost pristupa postavljenoj infrastrukturi u budućnosti, poduzeće koje pruža ili je ovlašteno za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža koje izvodi građevinske radove trebalo bi jamčiti da će postaviti fizičku infrastrukturu dovoljnog kapaciteta, uzimajući u obzir zahtjeve za kapacitetima koje je iznijelo poduzeće koje je podnijelo zahtjev za koordinaciju građevinskih radova i prema potrebi, smjernice koje su pružile države članice. Time se ne dovode u pitanje pravila i uvjeti povezani s dodjelom javnih sredstava ni primjena pravila o državnim potporama.

- (35b) Države članice mogu odlučiti da neće primjenjivati odredbe ove Uredbe o koordinaciji građevinskih radova, uključujući transparentnost, na građevinske radove koji su ograničenog opsega, primjerice u smislu vrijednosti, veličine ili trajanja. To bi se, primjerice, moglo odnositi na građevinske radove u trajanju kraćem od 48 sati, uz upotrebu tehnike iskopa mikrorova (engl. *microtrenching*) ili u hitnim slučajevima.
- (36) Države članice mogu pružiti smjernice o primjeni odredaba o koordiniranju građevinskih radova, među ostalim o raspodjeli troškova. Pri pripremi smjernica trebalo bi na odgovarajući način uzeti u obzir stajališta dionika i nacionalnih tijela za rješavanje sporova.
- (37) Djelotvorno koordiniranje može doprinijeti smanjenju troškova i kašnjenja te poteškoća u postavljanju, koje mogu uzrokovati problemi na licu mjesta. Jedan od primjera u kojima koordiniranje građevinskih radova može donijeti jasne koristi jesu međusektorski projekti, među ostalim oni u okviru transeuropske energetske mreže (TEN-E) i transeuropske prometne mreže (TEN-T), kao što je postavljanje 5G koridora duž prometnih pravaca, kao što su ceste, željezničke pruge i unutarnji plovni putovi. Ti projekti često mogu zahtijevati i koordinirano ili zajedničko projektiranje na temelju rane suradnje sudionika projekta. Strane se u okviru zajedničkog projektiranja mogu unaprijed dogovoriti o načinima postavljanja fizičke infrastrukture te o tehnologiji i opremi koja će se koristiti, prije koordiniranja građevinskih radova. Stoga zahtjev za koordiniranje građevinskih radova treba podnijeti što prije.
- (38) Kako bi se zaštitili opći interesi na nacionalnoj razini ili razini Unije, za postavljanje elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezane opreme mogu biti nužne razne dozvole. To mogu biti dozvole za kopanje, građevinske dozvole, urbanističke suglasnosti, okolišne i druge dozvole te pravo puta. Broj dozvola i prava puta potrebnih za postavljanje različitih vrsta elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezane opreme te lokalne okolnosti postavljanja mogli bi uključivati primjenu različitih postupaka i uvjeta, što može uzrokovati poteškoće u postavljanju mreže. Stoga bi, kako bi se olakšalo postavljanje, sva pravila o primjenjivim uvjetima i postupcima za izdavanje dozvola i dodjelu prava puta trebala pojednostavniti i uskladiti na nacionalnoj razini. Sve informacije o postupcima i općim uvjetima koji se primjenjuju za izdavanje dozvola za građevinske radove i dodjelu prava puta trebale bi biti dostupne putem jedinstvene informacijske točke, pri čemu treba očuvati pravo svakog nadležnog tijela da bude uključeno i da zadrži svoje ovlasti odlučivanja u skladu s načelom supsidijarnosti. To bi moglo smanjiti složenost i povećati djelotvornost i transparentnost za sve operatore, osobito za nove sudionike na tržištu i manje operatore koji još nisu aktivni na danom području. Usto, operatori bi trebali imati pravo podnijeti zahtjeve za dozvole i dodjelu prava puta u elektroničkom obliku putem jedinstvene informacijske točke. Svako nadležno tijelo trebalo bi obavješćivati podnositelje zahtjeva u elektroničkom obliku o aktualnom statusu zahtjevâ za izdavanje dozvola za koje je nadležno, što uključuje informaciju o tome je li dozvola izdana ili odbijena, i pobrinuti se za to da takve informacije budu dostupne podnositelju zahtjeva putem jedinstvene informacijske točke.

- (39) Postupci izdavanja dozvola ne bi trebali biti zapreka ulaganjima niti štetiti unutarnjem tržištu. Države članice stoga bi se trebale pobrinuti za to da odluka o izdavanju ili odbijanju dozvola za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme bude dostupna u roku od četiri mjeseca od primitka potpunog zahtjeva za dozvolu. Prednost pred rokom utvrđenim u ovoj Uredbi trebalo bi imati pravo Unije ili nacionalno pravo kojim se predviđaju drugi posebni rokovi ili obveze za pravilnu provedbu postupka, kao što je javno savjetovanje potrebno u administrativnom postupku za izdavanje okolišne dozvole ili žalbeni postupak, a koji se primjenjuju na postupak izdavanja dozvola. Nadležna tijela ne bi trebala ograničavati niti ometati postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme niti ga činiti ekonomski manje privlačnim. Točnije, ona ne bi trebala sprečavati istodobnu provedbu postupaka izdavanja dozvola i dodjele prava puta, ako je to moguće, niti od operatora zahtijevati, ako to nije opravdano, ishođenje jedne vrste odobrenja prije nego što mogu podnijeti zahtjev za druge vrste odobrenja. Nadležna tijela trebala bi obrazložiti svako odbijanje izdavanja dozvola ili dodjele prava puta u svojoj nadležnosti na temelju objektivnih, transparentnih, nediskriminirajućih i proporcionalnih uvjeta.
- (40) Kako bi se izbjegla nepotrebna kašnjenja, nadležna tijela moraju utvrditi potpunost zahtjeva za dozvolu u roku od 20 radnih dana od njegova primitka. Zahtjev za dozvolu trebao bi se smatrati potpunim ako nadležno tijelo u tom roku ne pozove podnositelja zahtjeva da dostavi informacije koje nedostaju. Ako su, uz dozvole, za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta potrebna prava puta, nadležna tijela trebala bi, odstupajući od članka 43. Direktive (EU) 2018/172, dodijeliti takva prava puta u roku od četiri mjeseca od primitka zahtjeva, osim u slučajevima izvlaštenja. Ostala prava puta koja nisu potrebna u vezi s dozvolama za građevinske radove trebala bi se i dalje dodjeljivati u roku od šest mjeseci u skladu s člankom 43. Direktive (EU) 2018/172.
- (41) Države članice trebale bi, u skladu s nacionalnim pravom, utvrditi kategorije infrastrukture (kao što su stupovi, antene, drveni stupovi i podzemni kanali) na koje se ne primjenjuju građevinske dozvole, dozvole za kopanje ili druge vrste dozvola. To bi mogao biti i slučaj za tehničku nadogradnju u okviru postojećih radova održavanja ili instalacija, i manje građevinske radove, kao što je kopanje rovova, i obnove dozvola.
- (42) Kao što su pokazale određene inicijative za modernizaciju i dobre administrativne prakse na nacionalnoj razini, kako bi se postupci izdavanja takvih dozvola i dodjele prava puta dovršili u razumnim rokovima, potrebno je ustanoviti načela za administrativno pojednostavnjenje. To bi, među ostalim, moglo uključivati ograničenje obveze ishođenja prethodnog odobrenja na slučajeve u kojima je ono nužno.

- (43) Kako bi se olakšalo postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta, sve naknade povezane s određenom dozvolom, osim s pravom puta, trebale bi biti ograničene na administrativne troškove povezane s obradom zahtjeva za dozvolu u skladu s načelima utvrđenima u članku 16. Direktive (EU) 2018/1972. Kad je riječ o pravu puta, primjenjuju se odredbe utvrđene u člancima 42. i 43. Direktive (EU) 2018/1972. To ne uključuje dodatne troškove koji nisu povezani s obradom zahtjeva za dozvolu, na primjer za amortizaciju, popravak ili zamjenu javne infrastrukture koja proizlazi iz toga, ili mjere za osiguravanje javne sigurnosti tijekom građevinskih radova koje tijela javnog sektora naplaćuju operatoru u skladu s nacionalnim pravom.
- (44) Za ostvarenje ciljeva utvrđenih u Odluci (EU) 2022/2481 do 2030. svi krajnji korisnici na fiksnim lokacijama moraju biti pokriveni gigabitnom mrežom do zaključne točke mreže, a sva naseljena područja mrežama velike brzine sljedeće generacije s performansama barem na razini 5G u skladu s načelom tehnološke neutralnosti. Dovodjenje gigabitnih mreža do krajnjeg korisnika trebalo bi olakšati modernom tehnologijom koja se temelji na vlaknima i otporna je na buduće promjene, a posebice je prilagođena fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade, pristupnoj točki zgrade i žičanim instalacijama unutar zgrade koje su moderne i otporne na buduće promjene. Dodatni troškovi ugradnje malih cijevi za vrijeme gradnje zgrade su niski, a opremanje zgrada gigabitnom infrastrukturom može činiti znatan dio troška postavljanja gigabitne mreže. Stoga bi sve nove zgrade ili zgrade podvrgnute opsežnoj obnovi koja obuhvaća strukturne izmjene cjelokupne fizičke infrastrukture unutar zgrade ili njezina znatnog dijela trebale biti opremljene fizičkom infrastrukturom, pristupnom točkom zgrade koja je lako dostupna jednom ili više poduzeća koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade, što bi omogućilo priključivanje krajnjih korisnika na gigabitne brzine. Nadalje, graditelji bi trebali predvidjeti prazne cijevi od svakog stana do pristupne točke u višestambenoj zgradi ili izvan nje, uz istodobno omogućivanje priključaka do zaključnih točaka mreže ili, u državi članici u kojoj je dopušteno postaviti zaključnu točku mreže izvan određene lokacije krajnjeg korisnika, do fizičke točke na kojoj se krajnji korisnik priključuje radi pristupa javnoj mreži. Značajna obnova postojećih zgrada na lokaciji krajnjeg korisnika radi povećanja energetske učinkovitosti (na temelju Direktive 2010/31/EU Europskog parlamenta i Vijeća¹²) prilika je za modernizaciju kako bi se i one opremile fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade i pristupnom točkom zgrade.
- (44a) Pristupna točka zgrade trebala bi biti lako dostupna većem broju operatora, odnosno trebala bi biti dostupna bez pretjeranih napora, posebno u slučajevima kada se nalazi unutar zgrade, bez stvaranja ili omogućivanja monopola u zgradi.

¹² Direktiva 2010/31/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 2010. o energetskim svojstvima zgrada (SL L 153, 18.6.2010., str. 13).

- (44b) Odredbe koje se odnose na fizičku infrastrukturu unutar zgrade namijenjenu za postavljanje svjetlovodne instalacije, pristupnu točku zgrade namijenjenu za postavljanje svjetlovodne instalacije i žičane instalacije unutar zgrade ne isključuju prisutnost druge vrste tehnologije unutar iste fizičke infrastrukture unutar zgrade. Te odredbe ne bi trebale utjecati na pravo vlasnika zgrade da, uz svjetlovodnu instalaciju unutar zgrade, zgradu opremi i dodatnom fizičkom infrastrukturom unutar zgrade koja uz svjetlovodne ili druge elemente elektroničkih komunikacijskih mreža može smjestiti i žičane instalacije.
- (45) Mogućnost opremanja zgrade fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, pristupnom točkom zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije ili svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade može se smatrati neproporcionalnom u smislu troškova u određenim slučajevima, primjerice u slučaju nekih novih jednostambenih zgrada ili zgrada na kojima se izvode opsežni radovi na obnovi. Procjena se može temeljiti na objektivnim razlozima kao što su specifične procjene troškova, ekonomski razlozi povezani s lokacijom, očuvanje baštine ili okolišni razlozi (na primjer za određene kategorije spomenika).
- (46) Za potencijalne kupce i stanare bilo bi korisno znati koje su zgrade opremljene fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, pristupnom točkom zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade pa se na njima može znatno uštedjeti na troškovima. Također bi trebalo poticati prilagođenost zgrada svjetlovodnim mrežama. Države članice stoga za zgrade opremljene takvom infrastrukturom, pristupnom točkom zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade u skladu s ovom Uredbom mogu izraditi oznaku „namijenjena za svjetlovodnu instalaciju”.
- (47) Poduzeća koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža koje postavljaju gigabitne mreže na određenom području mogla bi ostvariti znatnu ekonomiju razmjera ako bi mogla završiti svoju mrežu u pristupnoj točki zgrade korištenjem postojeće fizičke infrastrukture i vraćanjem zahvaćenog područja u prvobitno stanje. To bi trebalo biti moguće bez obzira na to je li pretplatnik u tom trenutku izrazio izričit interes za uslugu i pod uvjetom da se utjecaj na privatno vlasništvo svede na najmanju moguću mjeru. Kad je mreža završena u pristupnoj točki zgrade, priključivanje dodatnih korisnika moguće je uz znatno niže troškove, ponajprije priključcima do zaključnih točaka mreže ili, u državi članici u kojoj je dopušteno postaviti zaključnu točku mreže izvan određene lokacije krajnjeg korisnika, do fizičke točke na kojoj se krajnji korisnik priključuje radi pristupa javnoj mreži, osobito pristupom vertikalnom segmentu unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, ako već postoji. Taj je cilj ispunjen i kad je sama zgrada već opremljena gigabitnom mrežom kojoj ima pristup, pod transparentnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim uvjetima, svaki pružatelj usluga javnih komunikacijskih mreža koji u toj zgradi ima aktivnog pretplatnika. To bi osobito mogao biti slučaj u državama članicama koje su poduzele mjere na temelju članka 44. Direktive (EU) 2018/1972. Poduzeća koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža trebala bi, u mjeri u kojoj je to moguće, ukloniti elemente svoje mreže (kao što su zastarjeli kabeli, oprema) i nakon raskida ugovora s pretplatnikom vratiti zahvaćeno područje u prvobitno stanje.

- (48) Kako bi se doprinijelo dostupnosti gigabitnih mreža krajnjim korisnicima, nove i opsežno obnovljene zgrade trebale bi biti opremljene fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade i pristupnom točkom zgrade, osim u slučajevima u kojima je to nerazmjerno u odnosu na ukupne troškove radova na obnovi. Države članice trebale bi imati određeni stupanj fleksibilnosti u ostvarivanju tog cilja. Ovom se Direktivom stoga ne nastoje uskladiti pravila o povezanim troškovima, uključujući naknadu troškova opremanja zgrada fizičkom infrastrukturom namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade i pristupnom točkom zgrade.
- (49) U skladu s načelom supsidijarnosti i kako bi se u obzir uzele nacionalne okolnosti, države članice trebale bi donijeti norme ili tehničke specifikacije potrebne za opremanje novogradnji ili opsežno obnovljenih zgrada fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade, a novih ili opsežno obnovljenih višestambenih zgrada pristupnom točkom. Tim bi se normama ili tehničkim specifikacijama moglo utvrditi barem sljedeće: specifikacije pristupne točke zgrade, specifikacije svjetlovodnog sučelja, specifikacije kabela, specifikacije utičnice, specifikacije cijevi ili mikrocijevi, tehničke specifikacije potrebne za sprečavanje interferencije s električnim kabelima i najmanjim polumjerom savijanja. Države članice mogu uvjetovati izdavanje građevinskih dozvola sukladnošću relevantnog projekta nove zgrade ili opsežnih radova na obnovi za koje je potrebna građevinska dozvola s normama ili tehničkim specifikacijama na temelju ovjerenog izvješća o ispitivanju ili sličnog postupka koji uspostavi država članica. Uz građevinsku dozvolu, koju izdaju nadležna tijela nakon provjere da je građevinski tehnički projekt u skladu s relevantnim propisima, u nekim državama članicama potrebna je i dozvola za korištenje zgrade za predviđenu namjenu nakon dovršetka izgradnje te zgrade. Države članice mogu uspostaviti i programe certificiranja za potrebe dokazivanja sukladnosti s normama ili tehničkim specifikacijama te za dodjelu oznake „prikladna za svjetlovodnu instalaciju”. Povrh toga, kako bi se izbjeglo povećanje birokratskog opterećenja zbog programa certificiranja uspostavljenog na temelju ove Uredbe, države članice u obzir bi mogle uzeti postupovne zahtjeve koji se primjenjuju na programe certificiranja na temelju Direktive 2010/31/EU i usto razmotriti mogućnost istodobnog podnošenja zahtjeva u okviru obje vrste postupaka.
- (50) Imajući u vidu društvene prednosti digitalnog uključivanja i uzimajući u obzir rentabilnost postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta, ondje gdje nema ni pasivne ni aktivne infrastrukture namijenjene za postavljanje svjetlovodne instalacije za prostorije krajnjih korisnika ni alternative pružanju mreža vrlo velikog kapaciteta pretplatniku, svaki pružatelj usluga javnih komunikacijskih mreža trebao bi imati pravo završiti svoju mrežu u privatnoj prostoriji o vlastitom trošku, pod uvjetom da utjecaj na privatno vlasništvo svede na najmanju moguću mjeru, primjerice, ako je moguće, ponovnom upotrebom postojeće fizičke infrastrukture unutar zgrade ili vraćanjem zahvaćenih područja u prvobitno stanje.
- (51) Zahtjevi za pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade trebali bi biti obuhvaćeni područjem primjene ove Uredbe, a zahtjev za pristup svjetlovodnoj instalaciji područjem primjene Direktive (EU) 2018/1972.

- (52) Države članice mogu dati smjernice o primjeni odredbi o pristupu fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade, među ostalim o uvjetima tog pristupa. Pri pripremi smjernica trebalo bi na odgovarajući način uzeti u obzir stajališta dionika i nacionalnih tijela za rješavanje sporova.
- (53) Radi modernizacije i povećanja prilagodljivosti administrativnih postupaka te smanjenja troškova postupaka za postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta i skraćivanja vremena koje se troši na njih, usluge jedinstvenih informacijskih točaka trebale bi se u cijelosti pružati putem interneta. U tu bi svrhu jedinstvene informacijske točke trebale omogućivati jednostavan pristup potrebnim digitalnim alatima kao što su internetski portali, elektroničke adrese, baze podataka, digitalne platforme i aplikacije. Ti bi alati trebali omogućivati učinkovit pristup minimalnim informacijama o postojećoj fizičkoj infrastrukturi i planiranim građevinskim radovima te zahtijevanje informacija. Trebali bi omogućivati i pristup elektroničkim administrativnim postupcima izdavanja dozvola i dodjele prava puta te povezanim informacijama o primjenjivim uvjetima i postupcima. Ako je u državi članici uspostavljeno više jedinstvenih informacijskih točaka, sve bi trebale biti lako i neometano dostupne elektroničkim sredstvima putem jedinstvene nacionalne digitalne ulazne točke. Ta ulazna točka trebala bi imati zajedničko korisničko sučelje za pristup jedinstvenim internetskim informacijskim točkama. Jedinstvena nacionalna digitalna ulazna točka trebala bi olakšati interakciju između operatora i nadležnih tijela koja obavljaju funkcije jedinstvenih informacijskih točaka.
- (54) Državama članicama trebalo bi omogućiti da za obavljanje funkcija jedinstvene informacijske točke upotrebljavaju i, prema potrebi, poboljšaju digitalne alate, primjerice internetske portale, elektroničke adrese, baze podataka, digitalne platforme i aplikacije, koji su već možda dostupni na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini pod uvjetom da ispunjavaju obveze utvrđene u ovoj Uredbi. To uključuje pristup putem jedinstvene nacionalne digitalne ulazne točke i dostupnost svih funkcionalnosti utvrđenih u ovoj Uredbi. Radi poštovanja načela „samo jednom”, smanjenja količine podataka i točnosti podataka, državama članicama trebalo bi omogućiti da, prema potrebi, integriraju više digitalnih platformi, baza podataka ili aplikacija na koje se oslanjaju jedinstvene informacijske točke. Primjerice, digitalne platforme, baze podataka ili aplikacije na koje se jedinstvene informacijske točke oslanjaju kad je riječ o fizičkoj infrastrukturi mogle bi biti međusobno povezane ili potpuno ili djelomično integrirane s onima za planirane građevinske radove i izdavanje dozvola.

- (55) Kako bi jedinstvene informacijske točke propisane ovom Uredbom bile djelotvorne, države članice trebale bi osigurati odgovarajuće resurse i lako dostupne relevantne informacije o određenom zemljopisnom području. Informacije bi trebale biti dovoljno detaljne da se maksimalno poveća učinkovitost s obzirom na dodijeljene zadaće, među ostalim u lokalnom katastru. U tom smislu države članice mogle bi razmotriti moguću sinergiju i ekonomije razmjera s jedinstvenim kontaktnim točkama u smislu članka 6. Direktive 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća¹³ i druga planirana ili postojeća rješenja e-uprave s ciljem da se iskoriste postojeće strukture i ostvare maksimalne koristi za krajnje korisnike. Na sličan bi način jedinstveni digitalni pristupnik propisan Uredbom (EU) 2018/1724 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁴ trebao biti povezan s jedinstvenim informacijskim točkama.
- (56) Troškovi uspostave jedinstvene nacionalne digitalne ulazne točke, jedinstvenih informacijskih točaka i digitalnih alata potrebnih za usklađivanje s odredbama ove Uredbe mogli bi biti potpuno ili djelomično prihvatljivi za financijsku potporu iz fondova Unije, primjerice u okviru specifičnog cilja Europskog fonda za regionalni razvoj: konkurentnija i pametnija Europa promicanjem inovativne i pametne gospodarske preobrazbe te regionalne povezanosti IKT-a¹⁵; specifičnog cilja programa Digitalna Europa¹⁶: uvođenje i najbolja uporaba digitalnih kapaciteta te interoperabilnost te u okviru stupova Mehanizma za oporavak i otpornost¹⁷: digitalna transformacija i pametan, održiv i uključiv rast, uključujući gospodarsku koheziju, radna mjesta, produktivnost, konkurentnost, istraživanje, razvoj i inovacije te unutarnje tržište koje dobro funkcionira s jakim MSP-ovima, pod uvjetom da su u skladu s ciljevima i kriterijima prihvatljivosti iz tih fondova.

¹³ Direktiva 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uslugama na unutarnjem tržištu ([SL L 376, 27.12.2006., str. 36](#)).

¹⁴ Uredba (EU) 2018/1724 Europskog parlamenta i Vijeća od 2. listopada 2018. o uspostavi jedinstvenog digitalnog pristupnika za pristup informacijama, postupcima, uslugama podrške i rješavanja problema te o izmjeni Uredbe (EU) br. 1024/2012 ([SL L 295, 21.11.2018., str. 1](#)).

¹⁵ Članak 3. stavka 1. točka (a) Uredbe (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o Europskom fondu za regionalni razvoj i Kohezijskom fondu (SL L 231, 30.6.2021., str. 60).

¹⁶ Članak 8. Uredbe (EU) 2021/694 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2021. o uspostavi programa Digitalna Europa te o stavljanju izvan snage Odluke (EU) 2015/2240 (SL L 166, 11.5.2021., str. 1).

¹⁷ Članak 3. Uredbe (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17).

- (57) U slučaju neslaganja o tehničkim i komercijalnim uvjetima tijekom komercijalnih pregovora o pristupu fizičkoj infrastrukturi ili koordiniranju građevinskih radova, svaka stranka trebala bi moći zatražiti od nacionalnog tijela za rješavanje sporova da strankama nametne rješenje kako bi se izbjeglo neopravdano odbijanje zahtjeva ili postavljanje nerazumnih uvjeta. Pri utvrđivanju cijena za odobravanje pristupa ili podjele troškova koordiniranih građevinskih radova, tijelo za rješavanje sporova trebalo bi se pobrinuti da pružatelj pristupa i mrežni operatori koji planiraju građevinske radove imaju poštenu priliku da im se nadoknade troškovi pružanja pristupa fizičkoj infrastrukturi ili koordiniranja planiranih građevinskih radova. Pritom bi trebalo uzeti u obzir sve posebne nacionalne uvjete i uspostavljene tarifne strukture te sve prethodne obveze koje je odredilo nacionalno regulatorno tijelo. Tijelo za rješavanje sporova trebalo bi uzeti u obzir i učinak zatraženog pristupa ili koordiniranja planiranih građevinskih radova na poslovni plan pružatelja pristupa ili mrežnih operatora koji planiraju građevinske radove, uključujući ulaganja koja su proveli ili planiraju, posebice u fizičku infrastrukturu na koju se zahtjev odnosi.
- (58) Kako bi se izbjegla kašnjenja u postavljanju mreže, nacionalno tijelo za rješavanje sporova trebalo bi pravodobno riješiti spor, a u svakom slučaju najkasnije u roku od četiri mjeseca od primitka zahtjeva za rješavanje spora ako se spor odnosi na pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi i u roku od dva mjeseca ako se odnosi na transparentnost u pogledu fizičke infrastrukture, koordiniranje planiranih građevinskih radova i transparentnost planiranih građevinskih radova. Izvanredne okolnosti koje opravdavaju kašnjenje u rješavanju spora mogle bi biti izvan kontrole tijela za rješavanje sporova, kao što su nedostatne informacije ili dokumentacija koji su potrebni za donošenje odluke, uključujući mišljenja drugih nadležnih tijela s kojima se treba savjetovati ili velika složenost predmeta.
- (59) Tijelo za rješavanje sporova trebalo bi imati ovlast obvezujućom odlukom rješavati sporove o pristupu fizičkoj infrastrukturi, planiranim građevinskim radovima radi postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta ili informacijama o njima. U svakom slučaju, odlukama takvog tijela ne bi se trebala dovoditi u pitanje mogućnost bilo koje stranke da uputi predmet sudu ili da prije formalnog rješavanja sporova ili usporedno s njim primijeni mehanizam mirenja, primjerice u obliku posredovanja ili dodatnog kruga razgovora.
- (60) U skladu s načelom supsidijarnosti, ovom se Uredbom ne bi trebala dovesti u pitanje mogućnost država članica da regulatorne zadaće dodijeli nadležnim tijelima koja su najprikladnija za njihovo obavljanje u skladu s nacionalnim ustavnim sustavom dodjele nadležnosti i ovlasti te sa zahtjevima utvrđenima u ovoj Uredbi. Kako bi se smanjilo administrativno opterećenje, državama članicama trebalo bi dopustiti da imenuju postojeće tijelo ili zadrže nadležna tijela koja su već imenovana u skladu s Direktivom (EU) 2014/61/EU. Informacije o zadaćama dodijeljenima nadležnom tijelu ili tijelima trebalo bi objaviti putem jedinstvene informacijske točke te ih dostaviti Komisiji, osim ako je to već učinjeno u skladu s Direktivom 2014/61/EU. Diskrecijsko pravo da za funkcije jedinstvene informacijske točke zaduže više od jednog nadležnog tijela, koje države članice zadržavaju, ne bi trebalo utjecati na njihovu sposobnost djelotvornog obavljanja tih funkcija.

- (61) Imenovano nacionalno tijelo za rješavanje sporova i nadležno tijelo koje obavlja funkcije jedinstvene informacijske točke trebali bi osigurati nepristranost, neovisnost i strukturnu podjelu u odnosu na uključene strane, nepristrano, transparentno i pravodobno provoditi svoje ovlasti te imati odgovarajuće kompetencije i resurse.
- (62) Države članice trebale bi propisati odgovarajuće, djelotvorne, proporcionalne i odvraćajuće sankcije za neusklađenost s ovom Uredbom ili s obvezujućom odlukom koju su donijela nadležna tijela, uključujući slučajeve kad mrežni operator ili tijelo javnog sektora namjerno ili u velikoj mjeri i nemarno pruža obmanjujuće, pogrešne ili nepotpune informacije putem jedinstvene informacijske točke.
- (63) S obzirom na to da ciljeve ove Uredbe kojima se nastoji olakšati postavljanje fizičke infrastrukture pogodne za mreže vrlo velikog kapaciteta u cijeloj Uniji, i to na način na koji se promiče unutarnje tržište, ne mogu dostatno ostvariti države članice zbog trajno prisutnih različitih pristupa te sporog i nedjelotvornog prenošenja Direktive 2014/61/EU, nego se zbog opsega postavljanja mreža i potrebnog ulaganja oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti, kako je utvrđeno u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva.
- (63b) Ovom Uredbom ne dovodi se u pitanje odgovornost država članica za zaštitu nacionalne sigurnosti ili njihove ovlasti za zaštitu drugih ključnih državnih funkcija, osobito kada je riječ o javnoj sigurnosti, teritorijalnoj cjelovitosti i održavanju javnog poretka. U skladu s time, iznimke od ove Uredbe, donesene u pogledu takvih pitanja, trebale bi se smatrati opravdanim i razmjernim.
- (64) Ovom se Uredbom poštuju temeljna prava i načela priznata Poveljom Europske unije o temeljnim pravima te se njome osobito nastoji postići puno poštovanje prava na privatni život i zaštitu poslovnih tajni, slobode poduzetništva, prava vlasništva i prava na djelotvoran pravni lijek. Ova se Uredba mora primjenjivati u skladu s tim pravima i načelima.
- (65) Ova Uredba sadržava odredbe koje obuhvaćaju sva bitna područja obuhvaćena Direktivom 2014/61/EU, koju bi stoga trebalo staviti izvan snage.

- (66) Razdobljem od 24 mjeseca između stupanja na snagu i primjene državama članicama nastoji se dati dovoljno vremena da se pobrinu da njihovo nacionalno zakonodavstvo ne sadržava nikakve prepreke jedinstvenoj i djelotvornoj primjeni ove Uredbe. U slučaju malih općina s manje od 3500 stanovnika države članice mogu, pod uvjetima utvrđenima u ovoj Uredbi, predvidjeti da se rok za pružanje informacija o zahtjevima za pristup fizičkoj infrastrukturi produlji za dodatno razdoblje od 12 mjeseci. Razdobljem od 24 mjeseca ne dovode se u pitanje posebna pravila iz ove Uredbe o odgođenoj primjeni određenih odredaba kako je u njoj navedeno. Države članice trebaju povući nacionalne odredbe koje se preklapaju ili su u suprotnosti s ovom Uredbom do početka njezine primjene. Kad je riječ o donošenju novog zakonodavstva u tom razdoblju, iz članka 4. stavka 3. UEU-a proizlazi da države članice imaju obvezu lojalne suradnje tako da ne poduzimaju radnje koje bi bile u suprotnosti s budućim pravnim pravilima Unije,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

Članak 1.

Predmet i područje primjene

1. Ovom se Uredbom nastoji olakšati i potaknuti uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta poticanjem zajedničke upotrebe postojeće fizičke infrastrukture i omogućivanjem učinkovitijeg postavljanja nove fizičke infrastrukture s ciljem da se takve mreže mogu uvoditi brže i uz niže troškove.
2. Ako je bilo koja odredba ove Uredbe protivna odredbi Direktive (EU) 2018/1972 ili Direktive 2002/77/EZ, prednost imaju odgovarajuće odredbe tih direktiva.
3. Ovom Uredbom utvrđuju se minimalni zahtjevi za postizanje ciljeva utvrđenih u stavku 1. Države članice mogu zadržati ili uvesti pravila u skladu s pravom Unije koja su stroža ili detaljnija od minimalnih zahtjeva ako ta pravila služe poticanju zajedničke upotrebe postojeće fizičke infrastrukture ili omogućuju učinkovitije postavljanje nove fizičke infrastrukture.
4. Iznimno od stavka 3., države članice ne zadržavaju niti uvode pravila koja su stroža ili detaljnija od onih utvrđenih u članku 3. stavku 3. točkama od (a) do (e) i stavku 6., članku 4. stavku 5. drugom podstavku, članku 5. stavku 2. drugom podstavku i stavku 4., članku 6. stavku 2. i članku 8. stavcima 7. i 8.
5. Ovom Uredbom ne dovodi se u pitanje odgovornost država članica za zaštitu nacionalne sigurnosti ili njihove ovlasti za zaštitu drugih ključnih državnih funkcija, uključujući osiguravanje teritorijalne cjelovitosti države i održavanje javnog poretka.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se definicije iz Direktive (EU) 2018/1972, osobito definicije koje se odnose na „elektroničku komunikacijsku mrežu”, „mrežu vrlo velikog kapaciteta”, „javnu elektroničku komunikacijsku mrežu”, „zaključnu točku mreže”, „povezane opreme”, „krajnjeg korisnika”, „sigurnost mreža i usluga”, „pristup” i „operatora”.

Primjenjuju se i sljedeće definicije:

1. „mrežni operator” znači:

(a) operator kako je definiran u članku 2. točki 29. Direktive (EU) 2018/1972;

(b) poduzeće koje pruža fizičku infrastrukturu namijenjenu:

i. pružanju usluga proizvodnje, prijenosa ili distribucije:

- plina,
- električne energije, uključujući javnu rasvjetu,
- grijanja,
- vode, uključujući ispuštanje ili pročišćavanje otpadnih voda i kanalizacije te sustave odvodnje;

ii. pružanju usluga prijevoza, uključujući željeznice, ceste, uključujući gradske ceste, luke i zračne luke;

2. „tijelo javnog sektora” znači državno, regionalno ili lokalno tijelo, javnopravno tijelo ili udruženje koje se sastoji od jednog ili nekoliko takvih tijela ili jednog ili nekoliko takvih javnopravnih tijela;

3. „javnopravna tijela” znači tijela sa svim sljedećim obilježjima:

- (a) osnovana su posebno radi zadovoljavanja potreba u općem interesu koje nisu industrijske ili komercijalne prirode;
- (b) imaju pravnu osobnost;
- (c) u cijelosti ili većim dijelom financiraju ih državna, regionalna ili lokalna tijela ili druga javnopravna tijela; ili su podložna upravljačkom nadzoru od strane tih tijela; ili imaju upravni, upraviteljski ili nadzorni odbor u kojem su više od polovice članova imenovala državna, regionalna ili lokalna tijela, ili druga javnopravna tijela;

4. „fizička infrastruktura” znači:

- (a) bilo koji element mreže koji je namijenjen za smještanje drugih elemenata mreže, a da pritom sam ne postaje aktivni element mreže, kao što su cijevi, stupovi, kabelaška kanalizacija, revizijska okna, kabelski zdenci, ormarići, antenske instalacije, tornjevi i drveni stupovi te zgrade, uključujući krovove i dijelove fasade, ili ulazi u zgrade i sva druga imovina koja bi bila prikladna za smještanje elemenata mreže, uključujući uličnu opremu, kao što su rasvjetni stupovi, prometni znakovi, semafori, reklamni panoi, naplatne postaje, autobusne i tramvajske postaje te postaje podzemne željeznice i željeznice;
- (b) ako nisu dio mreže i u vlasništvu su ili pod kontrolom tijela javnog sektora: zgrade, uključujući krovove i dijelove pročelja ili ulazi u zgrade i sva druga imovina koja bi bila prikladna za smještanje elemenata mreže, uključujući uličnu opremu, kao što su rasvjetni stupovi, prometni znakovi, semafori, reklamni panoi, naplatne postaje, autobusne i tramvajske postaje te postaje podzemne željeznice i željeznice.

Kabeli, uključujući neosvijetljene niti, kao i elementi mreža koji se upotrebljavaju za opskrbu vodom namijenjenom za ljudsku potrošnju kako je definirana u članku 2. točki 1. Direktive (EU) 2020/2184 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁸ nisu fizička infrastruktura u smislu ove Uredbe;

5. „građevinski radovi” znači svaki rezultat radova visokogradnje ili niskogradnje u cjelini koji je sam po sebi dovoljan za ispunjavanje neke ekonomske ili tehničke funkcije i obuhvaća jedan ili više elemenata fizičke infrastrukture;

6. „fizička infrastruktura unutar zgrade” znači fizička infrastruktura ili instalacije na lokaciji krajnjeg korisnika, uključujući elemente u zajedničkom vlasništvu, namijenjeni za smještanje žičnih i/ili bežičnih pristupnih mreža ako su takve pristupne mreže primjerene za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga i povezivanje pristupne točke zgrade sa zaključnom točkom mreže; ili, u državama članicama u kojima je dopušteno postaviti zaključnu točku mreže izvan određene lokacije krajnjeg korisnika, do fizičke točke na kojoj se krajnji korisnik priključuje radi pristupa javnoj mreži.

7. „svjetlovodna instalacija unutar zgrade” znači svjetlovodni kabeli na lokaciji krajnjeg korisnika, uključujući elemente u zajedničkom vlasništvu, namijenjeni za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga i povezivanje pristupne točke zgrade sa zaključnom točkom mreže; ili, u državama članicama u kojima je dopušteno postaviti zaključnu točku mreže izvan određene lokacije krajnjeg korisnika, do fizičke točke na kojoj se krajnji korisnik priključuje radi pristupa javnoj mreži.

8. „fizička infrastruktura unutar zgrade namijenjena za postavljanje svjetlovodne instalacije” znači fizička infrastruktura unutar zgrade namijenjena za smještaj elemenata od svjetlovodnih niti;

9. „opsežni radovi na obnovi” znači građevinski radovi na lokaciji krajnjeg korisnika koji obuhvaćaju strukturne izmjene cijele fizičke infrastrukture unutar zgrade ili njezina znatnog dijela i za koje je, u skladu s nacionalnim pravom, potrebna građevinska dozvola;

¹⁸ Direktiva (EU) 2020/2184 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2020. o kvaliteti vode namijenjene za ljudsku potrošnju (SL L 435, 23.12.2020., str. 1.).

10. „dozvola” znači izričita ili prešutna odluka nadležnog tijela ili skup takvih istodobnih ili uzastopnih odluka jednog ili više nadležnih tijela koja se nacionalnim pravom od poduzeća zahtijeva za izvođenje radova niskogradnje ili visokogradnje potrebnih za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta;

11. „pristupna točka zgrade” znači fizička točka unutar ili izvan zgrade koja je lako dostupna većem broju poduzeća koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža i preko koje je moguće povezivanje s infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije.

12. „prava puta” znači prava iz članka 43. stavka 1. Direktive (EU) 2018/1972 dodijeljena operatoru za instaliranje opreme na imovini u javnom ili privatnom vlasništvu, odnosno preko ili ispod takve imovine radi postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme.

Članak 3.

Pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi

1. Ne dovodeći u pitanje stavak 3. sva tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura i svi mrežni operatori na pisani su zahtjev određenog operatora dužni udovoljiti svim razumnim zahtjevima za pristup toj fizičkoj infrastrukturi pod poštenim i razumnim uvjetima, uključujući cijenu, radi postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme. Tijela javnog sektora koja su vlasnici fizičke infrastrukture ili je kontroliraju svim su opravdanim zahtjevima za pristup usto dužna udovoljiti pod nediskriminirajućim uvjetima. U tim pisanim zahtjevima moraju se navesti elementi fizičke infrastrukture kojima se traži pristup, uključujući točan vremenski okvir. Države članice mogu utvrditi detaljne zahtjeve za te zahtjeve.

2. Pri određivanju poštenih i razumnih uvjeta, među ostalim cijena, za odobravanje pristupa, mrežni operatori i tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura prema potrebi uzimaju u obzir barem sljedeće:

- (a) postojeće ugovore i komercijalne uvjete dogovorene između operatora koji traže pristup i mrežnih operatora ili javnih tijela koji odobravaju pristup fizičkoj infrastrukturi;
- (b) potrebu da pružatelj pristupa, uključujući pružatelje povezane opreme, ima pravednu mogućnost naknade vlastitih troškova pružanja pristupa svojoj fizičkoj infrastrukturi, uzimajući u obzir posebne nacionalne okolnosti, poslovne modele i tarifne strukture uvedene radi pružanja pravedne mogućnosti naknade troškova, a kad je riječ o elektroničkim komunikacijskim mrežama u obzir se uzimaju i sve obveze koje je odredilo nacionalno regulatorno tijelo;
- (c) učinak zatraženog pristupa na poslovni plan pružatelja pristupa, među ostalim na ulaganja u fizičku infrastrukturu kojoj je zatražen pristup, kao i potrebu da se osigura da pružatelj pristupa ima pravedan povrat ulaganja, koji odražava relevantne tržišne uvjete i, posebno u slučaju poduzeća koja ponajprije pružaju pasivnu infrastrukturu (eng. *tower infrastructure*) i omogućuju fizički pristup većem broju poduzeća koja pružaju elektroničke komunikacijske mreže ili su ovlaštena za njihovo pružanje, njihove različite poslovne modele;

U posebnom slučaju pristupa fizičkoj infrastrukturi operatorâ, tijela za rješavanje sporova, uzimajući prema potrebi u obzir smjernice utvrđene u skladu sa stavkom 9., mogu, pri određivanju poštenih i razumnih uvjeta, uključujući cijene, za odobravanje pristupa u obzir uzeti sljedeće:

- ekonomsku održivost tih ulaganja na temelju njihova profila rizičnosti,
- vremenski raspored povrata ulaganja,
- utjecaj pristupa na tržišno natjecanje u nastavku lanca, a time i na cijene i povrat ulaganja,
- amortizaciju imovine mreže u vrijeme podnošenja zahtjeva za pristup,

- sve poslovne razloge za ulaganje u trenutku kada je provedeno, posebno u fizičku infrastrukturu koja se koristila za pružanje povezivosti, i
- sve mogućnosti koje su prethodno ponuđene tražitelju pristupa za zajedničko ulaganje u postavljanje fizičke infrastrukture, posebno na temelju članka 76. Direktive (EU) 2018/1972, ili za njezino zajedničko postavljanje.

3. Mrežni operatori i tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura mogu odbiti pristup određenoj fizičkoj infrastrukturi na temelju barem jednog od sljedećih uvjeta:

- (a) fizička infrastruktura kojoj se zahtijeva pristup radi smještanja elementa mreže vrlo velikog kapaciteta iz stavka 1. nije tehnički prikladna;
- (b) nema dovoljno prostora za smještaj elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme iz stavka 1., među ostalim i nakon što se uzme u obzir buduća potreba za prostorom pružatelja pristupa koja je u dovoljnoj mjeri dokazana, primjerice u javno dostupnim planovima ulaganja ili pragom za dopušteni kapacitet kao postotak ukupnog kapaciteta;
- (c) postoje opravdani razlozi u pogledu sigurnosti, nacionalne sigurnosti i javnog zdravlja;
- (d) postoje opravdani razlozi u pogledu cjelovitosti i sigurnosti bilo koje mreže, posebno kritične nacionalne infrastrukture;
- (e) postoji opravdani rizik da će planirane elektroničke komunikacijske usluge ozbiljno ometati pružanje drugih usluga putem iste fizičke infrastrukture; ili
- (f) dostupni su održivi alternativni načini pasivnog veleprodajnog fizičkog pristupa elektroničkim komunikacijskim mrežama, uključujući pristup neosvijetljenoj niti ili izdvojenoj svjetlovodnoj niti, koje nudi isti mrežni operator i koji su prikladni za pružanje mreža vrlo velikog kapaciteta, pod uvjetom da je takav pristup ponuđen pod poštenim i razumnim uvjetima.

Države članice mogu predvidjeti da mrežni operatori i tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura mogu odbiti pristup određenoj fizičkoj infrastrukturi ako su dostupni održivi alternativni načini nediskriminirajućeg otvorenog veleprodajnog pristupa komunikacijskim mrežama vrlo velikog kapaciteta koje nudi isti mrežni operator ili isto javno tijelo, pod uvjetom da se:

- i. takvi alternativni načini veleprodajnog pristupa nude pod poštenim i razumnim uvjetima, te da se
- ii. projekt postavljanja mreže operatora koji podnosi zahtjev odnosi na isto područje pokrivenosti i ne postoji druga svjetlovodna mreža koja povezuje objekte krajnjih korisnika, a opslužuje to područje pokrivenosti.

U slučaju odbijanja pristupa, mrežni operator ili tijelo javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura dostavlja tražitelju pristupa pisanu obavijest s detaljno objašnjenim konkretnim razlozima odbijanja što je prije moguće, a najkasnije dva mjeseca od datuma primitka potpunog zahtjeva za pristup, osim za kritičnu nacionalnu infrastrukturu kako je definirana nacionalnim pravom, za koju u obavijesti za tražitelja pristupa nisu potrebni detaljno objašnjeni konkretni razlozi odbijanja.

4. Države članice mogu osnovati ili imenovati tijelo za koordiniranje zahtjeva za pristup fizičkoj infrastrukturi u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora, davanje pravnih i tehničkih savjeta tijekom pregovora o uvjetima pristupa i olakšavanje dostave informacija putem jedinstvene informacijske točke iz članka 10.

5. Fizička infrastruktura koja već podliježe obvezama pristupa koje su odredila nacionalna regulatorna tijela na temelju Direktive(EU) 2018/1972 ili druga nadležna tijela, ili koje proizlaze iz primjene pravila Unije o državnim potporama ne podliježe obvezama utvrđenima u stavcima 1., 2. i 3. sve dok su takve obveze pristupa na snazi.

6. Tijela javnog sektora koja su vlasnici fizičke infrastrukture ili određenih kategorija fizičke infrastrukture ili ih kontroliraju mogu odlučiti ne primjenjivati stavke 1., 2. i 3. na tu fizičku infrastrukturu ili kategorije fizičke infrastrukture zbog arhitektonske, povijesne, vjerske ili okolišne vrijednosti ili zbog razloga javne sigurnosti, obrane, zaštite i zdravlja. Države članice utvrđuju takvu fizičku infrastrukturu ili kategorije fizičke infrastrukture na svojem državnom području na temelju propisno objašnjenih i proporcionalnih razloga. Popis kategorija fizičke infrastrukture i kriteriji koji se primjenjuju na njihovo utvrđivanje objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke.

7. Operatori imaju pravo ponuditi pristup svojoj fizičkoj infrastrukturi u svrhu postavljanja mreža koje nisu elektroničke komunikacijske mreže ili povezana oprema.

8. Ovim člankom ne dovodi se u pitanje pravo vlasništva vlasnika fizičke infrastrukture u slučajevima kad mrežni operator ili tijelo javnog sektora nije vlasnik, kao ni pravo vlasništva bilo koje treće osobe, kao što su vlasnici zemljišta i vlasnici privatne imovine, ili prema potrebi prava najmoprimaca.

9. Države članice mogu pružiti smjernice o primjeni ovog članka.

Članak 4.

Transparentnost u pogledu fizičke infrastrukture

1. U svrhu traženja pristupa fizičkoj infrastrukturi u skladu s člankom 3. svaki operator ima pravo, na zahtjev, putem jedinstvene informacijske točke pristupiti sljedećim minimalnim informacijama o postojećoj fizičkoj infrastrukturi u elektroničkom obliku:

- (a) georeferenciranoj lokaciji i trasi,
- (b) vrsti i trenutačnoj upotrebi te infrastrukture,
- (c) kontaktnoj točki.

Takve minimalne informacije moraju biti dostupne, pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima, u svakom slučaju najkasnije 15 radnih dana nakon podnošenja zahtjeva za informacije. U opravdanim slučajevima taj se rok može produljiti za 15 radnih dana. Operatori koji su zatražili pristup obavješćuju se o novom roku putem jedinstvene informacijske točke.

Svaki operator koji zatraži pristup informacijama na temelju ovog članka navodi na kojem području planira postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme.

Pristup minimalnim informacijama može se ograničiti ili odbiti samo kad je to nužno radi sigurnosti određenih zgrada u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora, sigurnosti i cjelovitosti mreža, nacionalne sigurnosti, sigurnosti nacionalne kritične infrastrukture, javnog zdravlja ili sigurnosti, ako fizička infrastruktura ne podliježe obvezama pristupa u skladu s člankom 3. stavkom 6., ili zbog povjerljivosti ili operativnih i poslovnih tajni.

2. Mrežni operatori i tijela javnog sektora stavljaju na raspolaganje minimalne informacije iz stavka 1. putem jedinstvene informacijske točke i u elektroničkom obliku, s početkom najkasnije 24 mjeseca od stupanja na snagu ove Uredbe. Pod istim uvjetima mrežni operatori i tijela javnog sektora odmah stavljaju na raspolaganje svako ažuriranje tih informacija i sve nove minimalne informacije iz stavka 1. U slučaju da mrežni operatori ili tijela javnog sektora ne poštuju obvezu utvrđenu u stavku 1., nadležna tijela mogu zatražiti da se informacije iz stavka 1. koje nedostaju stave na raspolaganje u elektroničkom obliku putem jedinstvene informacijske točke u roku od 15 radnih dana od primitka zahtjeva, ne dovodeći u pitanje mogućnost da države članice zbog nepoštovanja te obveze nametnu sankcije mrežnim operatorima i tijelima javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura.

3. Mrežni operatori i tijela javnog sektora dužna su udovoljiti opravdanim zahtjevima za preglede na licu mjesta određenih elemenata svoje fizičke infrastrukture na poseban zahtjev operatora. U takvim se zahtjevima navode elementi dotične fizičke infrastrukture radi postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme. Pregledi određenih elemenata fizičke infrastrukture na licu mjesta odobravaju se pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima u roku od mjesec dana od dana primitka zahtjeva, podložno ograničenjima iz stavka 1. četvrtog podstavka. Države članice mogu utvrditi detaljne zahtjeve u vezi s takvim zahtjevom.

4. Države članice mogu odlučiti da se stavci 1., 2. i 3. iz sigurnosnih razloga ne primjenjuju na cijelu kritičnu nacionalnu infrastrukturu ili njezine dijelove, kako je definirano u nacionalnom pravu.

5. Stavci 1., 2. i 3. ne primjenjuju se:

- (a) u slučaju fizičke infrastrukture koja nije tehnički prikladna za postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme, ili
- (b) u određenim slučajevima u kojima bi obveza pružanja informacija o određenim postojećim vrstama fizičke infrastrukture na temelju stavka 1. prvog podstavka bila neproporcionalna na temelju analize troškova i koristi koju provedu države članice te savjetovanja s dionicima, ili
- (c) ako fizička infrastruktura ne podliježe obvezama pristupa u skladu s člankom 3. stavkom 6.

Obrazloženje, kriteriji i uvjeti za primjenu svih takvih iznimaka objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke.

6. Operatori koji dobiju pristup informacijama na temelju ovog članka poduzimaju odgovarajuće mjere za poštovanje povjerljivosti i obveze čuvanja operativnih i poslovnih tajni.

Članak 5.

Koordiniranje građevinskih radova

1. Tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura i svi mrežni operatori imaju pravo s operatorima sklapati ugovore o koordiniranju građevinskih radova, među ostalim o raspodjeli troškova, radi postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme.

2. Tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura i svi mrežni operatori kada izravno ili neizravno izvode građevinske radove koji se u cijelosti ili djelomično financiraju javnim sredstvima ili to planiraju, udovoljavaju svim opravdanim pisanim zahtjevima operatora za koordiniranje tih građevinskih radova pod transparentnim i nediskriminirajućim uvjetima radi postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme. Države članice mogu utvrditi detaljne zahtjeve u vezi s takvim zahtjevom, uključujući slučajeve djelomičnog financiranja.

Takvim se zahtjevima udovoljava ako su ispunjeni sljedeći kumulativni uvjeti:

- (a) time neće nastati nikakvi nepovratni dodatni troškovi, uključujući one uzrokovane dodatnim kašnjenjima, za mrežnog operatora koji je prvotno planirao dotične građevinske radove, ne dovodeći u pitanje mogućnost dogovora o raspodjeli troškova među dotičnim strankama,
- (b) mrežni operator koji je prvotno planirao građevinske radove zadržava nadzor nad koordiniranjem radova,
- (c) zahtjev za koordiniranje podnesen je čim prije, a ako je potrebna dozvola, najmanje dva mjeseca prije podnošenja konačnog projekta nadležnim tijelima radi izdavanja dozvole.

3. Zahtjev za koordiniranje građevinskih radova poduzeća koje pruža ili je ovlašteno za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža poduzeću koje pruža ili je ovlašteno za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža može se smatrati neopravdanim ako su ispunjena oba sljedeća uvjeta:

- (a) zahtjev se odnosi na područje koje je bilo obuhvaćeno jednim od sljedećeg:
 - i. prognozom obuhvata širokopojasnih mreža, uključujući mreže vrlo velikog kapaciteta, na temelju članka 22. stavka 1. Direktive (EU) 2018/1972,
 - ii. pozivom na iskazivanje namjere postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta na temelju članka 22. stavka 3. Direktive (EU) 2018/1972,
 - iii. javnim savjetovanjem o primjeni pravila Unije o državnim potporama,

- (b) poduzeće podnositelj zahtjeva nije iskazalo namjeru postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta u području iz točke (a) ni u jednom od zadnjih postupaka navedenih u toj točki koji su se odnosili na razdoblje u kojem je podnesen zahtjev za koordiniranje.

Ako se zahtjev za koordiniranje smatra neopravdanim na temelju prvog podstavka, poduzeće koje pruža ili je ovlašteno za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža koje odbija koordiniranje građevinskih radova postavlja fizičku infrastrukturu s dovoljnim kapacitetom da se zadovolje moguće buduće opravdane potrebe za pristupom treće strane.

4. Države članice mogu odlučiti da se stavci 2. i 3. ne primjenjuju na vrste radova ograničenih razmjera, primjerice u smislu vrijednosti, opsega ili trajanja, ili na kritičnu nacionalnu infrastrukturu. Države članice utvrđuju vrstu građevinskih radova za koje se smatra da su ograničenih razmjera ili povezani, na temelju prava Unije ili nacionalnog prava, s kritičnom nacionalnom infrastrukturom na temelju opravdanih i razmjernih razloga. Informacije o takvim vrstama građevinskih radova objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke. Države članice mogu odlučiti ne objaviti informacije povezane s kritičnom nacionalnom infrastrukturom.

5. Države članice mogu pružiti smjernice o primjeni ovog članka.

Članak 6.

Transparentnost planiranih građevinskih radova

1. Za potrebe zahtjeva za koordiniranje građevinskih radova iz članka 5. stavka. 2 svaki mrežni operator putem jedinstvene informacijske točke u elektroničkom obliku stavlja na raspolaganje sljedeće minimalne informacije:

- (a) georeferenciranu lokaciju i vrstu radova,
- (b) uključene elemente fizičke infrastrukture,
- (c) procijenjeni datum početka radova i njihovo trajanje,

- (d) procijenjeni datum za podnošenje konačnog projekta nadležnim tijelima za izdavanje dozvola, ako je primjenjivo,
- (e) kontaktnu točku.

Mrežni operator osigurava da su informacije iz prvog podstavka za planirane građevinske radove povezane s njegovom fizičkom infrastrukturom točne i ažurirane te da su odmah dostupne putem jedinstvene informacijske točke. To je dužan učiniti čim mu informacije postanu dostupne, a u svakom slučaju i ako je propisana obveza ishoda dozvole, najkasnije tri mjeseca prije prvog podnošenja zahtjeva za dozvolu nadležnim tijelima.

Kako bi se olakšali sporazumi o koordiniranju građevinskih radova pri izgradnji ili obnovi gradskih cesta ili kolnika u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora, tijela javnog sektora putem jedinstvene informacijske točke u elektroničkom obliku stavljaju na raspolaganje informacije iz prvog podstavka. To se mora učiniti čim informacije postanu dostupne tijelu javnog sektora, a u svakom slučaju i ako se zahtijeva ishoda dozvole, najkasnije tri mjeseca prije prvog podnošenja zahtjeva za dozvolu nadležnim tijelima.

Operatori imaju pravo pristupa, na zahtjev, minimalnim informacijama iz prvog podstavka u elektroničkom obliku putem jedinstvene informacijske točke. U zahtjevu za pristup informacijama navodi se područje na kojem operator koji podnosi zahtjev planira postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme. Zatražene informacije stavljaju se na raspolaganje pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima u roku od 15 radnih dana od datuma primitka zahtjeva za informacije. U opravdanim slučajevima taj se rok može produljiti za 15 radnih dana. Pristup minimalnim informacijama može se ograničiti ili odbiti samo u mjeri u kojoj je to potrebno radi sigurnosti i cjelovitosti mreža, uključujući mrežu kritičnih infrastruktura, nacionalne sigurnosti, javnog zdravlja ili sigurnosti, povjerljivosti ili operativnih i poslovnih tajni.

2. Države članice mogu odlučiti da se stavak 1. ne primjenjuje na informacije o vrstama građevinskih radova ograničenih razmjera, primjerice u smislu vrijednosti, opsega ili trajanja, u slučaju kritične nacionalne infrastrukture ili radi javne sigurnosti, nacionalne sigurnosti ili u izvanrednoj situaciji. Države članice utvrđuju, na temelju opravdanih i proporcionalnih razloga, vrste građevinskih radova koje bi se smatrale ograničenih razmjera ili koje se odnose na kritičnu nacionalnu infrastrukturu, kao i izvanredne situacije ili razloge nacionalne sigurnosti koji bi opravdali to da se na njima ne primjenjuje obveza pružanja informacija. Informacije o takvim vrstama građevinskih radova koje su izuzete iz obveza u pogledu transparentnosti objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke. Države članice mogu odlučiti ne objaviti informacije povezane s kritičnom nacionalnom infrastrukturom.

Članak 7.

Postupak izdavanja dozvola i prava puta

1. Nadležna tijela ne smiju neopravdano ograničavati **niti** sprečavati postavljanje bilo kojeg elementa mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme. Države članice ulažu sve napore kako bi olakšale usklađenost svih pravila kojima se uređuju uvjeti i postupci koji se primjenjuju na izdavanje dozvola i prava puta, potrebnih za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme na cijelom državnom području, ne dovodeći u pitanje pravo država članica da zadrže pravila i zaštitne mjere za zaštitu javne sigurnosti.
2. Nadležna tijela stavljaju na raspolaganje sve informacije o uvjetima i postupcima koji se primjenjuju na izdavanje dozvola i prava puta i koji se izdaju putem administrativnih postupaka, uključujući sve informacije o izuzećima za neke ili sve dozvole ili prava puta koji se zahtijevaju na temelju nacionalnog prava ili prava Unije, putem jedinstvene informacijske točke u elektroničkom obliku.
3. Nadležna tijela osiguravaju da operatori mogu, putem jedinstvene informacijske točke u elektroničkom obliku, podnositi zahtjeve za dozvole ili prava puta te preuzimati informacije o statusu svojeg zahtjeva. Države članice mogu utvrditi detaljne postupke za preuzimanje informacija.

4. briše se

5. Nadležna tijela izdaju ili odbijaju dozvole, osim u slučaju prava puta, u roku od najviše četiri mjeseca od dana primitka potpunog zahtjeva za dozvolu.

Nadležna tijela u roku od 20 radnih dana od primitka zahtjeva utvrđuju potpunost zahtjeva za dozvole ili dodjelu prava puta. Ako nadležna tijela u tom roku nisu pozvala podnositelja zahtjeva da dostavi informacije koje nedostaju, zahtjev se smatra potpunim.

Prvim i drugim podstavkom ne dovode se u pitanje drugi posebni rokovi ili obveze propisani za pravilnu provedbu postupka koji su primjenjivi na postupak izdavanja dozvola, uključujući žalbene postupke, u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom koje je u skladu s pravom Unije.

Iznimno i zbog opravdanog razloga, nadležno tijelo može na vlastitu inicijativu produljiti rok od četiri mjeseca iz prvog podstavka i stavka 6.. Svako produljenje mora biti najkraće moguće i ne smije biti dulje od četiri mjeseca, osim ako je to potrebno za ispunjenje drugih posebnih rokova ili obveza propisanih za pravilnu provedbu postupka koji su primjenjivi na postupak izdavanja dozvola, uključujući žalbene postupke, u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom koje je u skladu s pravom Unije. Države članice utvrđuju razloge koji opravdavaju takvo produljenje i objavljuju ih unaprijed putem jedinstvenih informacijskih točaka.

Svako odbijanje dozvole ili prava puta propisno se obrazlaže na temelju objektivnih, transparentnih, nediskriminirajućih i proporcionalnih kriterija.

6. Odstupajući od članka 43. stavka 1. točke (a) Direktive (EU) 2018/1972, ako su za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme uz dozvole potrebna i prava puta na javno ili, ako je primjenjivo, privatno vlasništvo, preko njega ili ispod njega, uz prethodno odobrenje vlasnika ili u skladu s nacionalnim pravom, nadležna tijela dodjeljuju takva prava puta u roku od četiri mjeseca od datuma primitka potpunog zahtjeva, osim u slučaju izvlaštenja.

7. *briše se*

8. Države članice mogu u skladu s nacionalnim pravom odrediti kategorije postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme za koje se ne primjenjuje postupak izdavanja dozvola u smislu ovog članka.

9. Države članice mogu, među ostalim, zahtijevati dozvole za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme na zgradama ili lokacijama arhitektonske, povijesne, vjerske ili okolišne vrijednosti zaštićenima u skladu s nacionalnim pravom ili ako je to potrebno radi javne sigurnosti, zaštite kritične infrastrukture ili okolišnih razloga.

10. Za dozvole, osim prava puta, potrebne za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme, ne naplaćuju se nikakve naknade ili pristojbe koje premašuju administrativne troškove kako je uređeno, *mutatis mutandis*, u članku 16. Direktive (EU) 2018/1972.

Članak 8.

Fizička infrastruktura i svjetlovodna instalacija unutar zgrade

1. Sve novogradnje ili zgrade na kojima se izvode opsežni radovi na obnovi, uključujući višestambene zgrade koje sadržavaju elemente u zajedničkom vlasništvu, na lokaciji krajnjeg korisnika, za koje su zahtjevi za građevinsku dozvolu podneseni kasnije od 24 mjeseca od datuma stupanja na snagu ove Uredbe moraju biti opremljene pristupnom točkom zgrade, fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade, uključujući priključke do zaključnih točaka mreže, ili, u onim državama članicama u kojima je dopušteno postaviti zaključnu točku mreže izvan određene lokacije krajnjeg korisnika, do fizičke točke na kojoj se krajnji korisnik priključuje radi pristupa javnoj mreži.

2. *briše se*

3. Ako se time troškovi radova na obnovi ne povećavaju nerazmjerno i ako je to tehnički izvedivo, u roku od 24 mjeseca od datuma stupanja na snagu ove Uredbe sve zgrade na lokaciji krajnjeg korisnika, uključujući njihove elemente u zajedničkom vlasništvu, podvrgnute većoj rekonstrukciji kako je definirano u članku 2. točki 10. Direktive 2010/31/EU, moraju biti opremljene pristupnom točkom zgrade, fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade, uključujući priključke do zaključnih točaka mreže, ili, u onim državama članicama u kojima je dopušteno postaviti zaključnu točku mreže izvan određene lokacije krajnjeg korisnika, do fizičke točke na kojoj se krajnji korisnik priključuje radi pristupa javnoj mreži.

4. Države članice donose relevantne norme ili tehničke specifikacije potrebne za provedbu stavaka 1. i 3. najkasnije 18 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe. Te norme ili tehničke specifikacije mogu uključivati:

- (a) specifikacije pristupne točke zgrade i specifikacije svjetlovodnog sučelja,
- (b) specifikacije kabela,
- (c) specifikacije utičnice,
- (d) specifikacije zdenaca ili mikrocijevi,
- (e) tehničke specifikacije potrebne za sprečavanje interferencije s električnim kabelima,
- (f) najmanji polumjer savijanja,
- (g) tehničke specifikacije za instalaciju kabela.

5. Zgrade opremljene u skladu s ovim člankom prihvatljive su, na dobrovoljnoj osnovi i u skladu s postupcima koje su utvrdile države članice, za dobivanje oznake „namijenjena za svjetlovodnu instalaciju”, ako su države članice odlučile uvesti takvu oznaku.

6. Države članice mogu uspostaviti programe certificiranja za potrebe dokazivanja sukladnosti s normama ili tehničkim specifikacijama iz stavka 4. te za dodjelu oznake „namijenjena za svjetlovodnu instalaciju” iz stavka 5. Države članice mogu izdavanje građevinskih dozvola iz stavaka 1. i 3. uvjetovati sukladnošću s normama ili tehničkim specifikacijama iz ovog stavka na temelju tehničkog projekta i, prema potrebi, dozvole za korištenje zgrade za predviđenu namjenu nakon dovršetka izgradnje, na temelju ovjerenog izvješća o ispitivanju ili sličnog postupka koji uspostave države članice, a koji bi mogao uključivati pregled na licu mjesta zgrada ili njihova reprezentativnog uzorka.

7. Stavci 1. i 3. ne primjenjuju se na određene kategorije zgrada ako je usklađivanje s tim odredbama neproporcionalno, u smislu troškova za pojedinačne ili zajedničke vlasnike na temelju objektivnih razloga. Države članice utvrđuju takve kategorije zgrada na temelju opravdanih i proporcionalnih razloga.

8. Države članice mogu odlučiti da se stavci 1. i 3. ne primjenjuju, ili da se primjenjuju uz odgovarajuće tehničke prilagodbe, na određene vrste zgrada, kao što su određene kategorije spomenika, povijesne zgrade, vojne zgrade i zgrade koje se koriste za potrebe nacionalne sigurnosti, kako su definirane nacionalnim pravom. Države članice utvrđuju takve kategorije zgrada na temelju opravdanih i proporcionalnih razloga. Informacije o takvim kategorijama zgrada objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke.

Članak 9.

Pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade

1. Podložno stavku 3. prvom podstavku, svaki pružatelj javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ima pravo o vlastitom trošku uvesti svoju mrežu do pristupne točke zgrade.
2. Podložno stavku 3. svaki pružatelj usluge javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ima pravo pristupiti bilo kojoj postojećoj fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade radi postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ako je udvostručavanje tehnički neizvedivo ili ekonomski neisplativo.

3. Svaki nositelj prava korištenja pristupne točke zgrade i fizičke infrastrukture unutar zgrade pod poštenim, opravdanim i nediskriminirajućim uvjetima, što prema potrebi uključuje cijenu, udovoljava svim opravdanim pisanim zahtjevima za pristup pristupnoj točki zgrade i fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade koje su podnijeli pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih mreža. Države članice mogu utvrditi detaljne zahtjeve za te zahtjeve.
4. Ako nema fizičke infrastrukture unutar zgrade namijenjene za postavljanje svjetlovodne instalacije, svaki pružatelj javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ima pravo završiti svoju mrežu u prostorijama pretplatnika, što podliježe suglasnosti vlasnika ili pretplatnika, služeći se postojećom infrastrukturom unutar zgrade, do mjere u kojoj je ona dostupna i pristupačna na temelju stavka 3. i pod uvjetom da pritom na najmanju moguću mjeru svede utjecaj na privatnu imovinu trećih osoba.
5. Ovim se člankom ne dovodi u pitanje pravo vlasništva vlasnika pristupne točke zgrade ili fizičke infrastrukture unutar zgrade ako nositelj prava korištenja te infrastrukture ili pristupne točke nije njihov vlasnik ni pravo vlasništva bilo kojih trećih osoba, kao što su vlasnici zemljišta i vlasnici zgrada.
6. Države članice mogu izdati smjernice o primjeni ovog članka.

Članak 10.

Digitalizacija jedinstvenih informacijskih točki

1. Jedinstvene informacijske točke stavljaju na raspolaganje odgovarajuće digitalne alate, primjerice u obliku internetskih portala, elektroničkih adresa, baza podataka, digitalnih platformi ili digitalnih aplikacija, kako bi omogućile ostvarivanje svih prava putem interneta i ispunjavanje svih obveza utvrđenih u ovoj Uredbi.
2. Države članice mogu, prema potrebi, međusobno povezati ili potpuno ili djelomično integrirati nekoliko digitalnih alata na koje se oslanjaju jedinstvene informacijske točke iz stavka 1.

3. Države članice određuju jedinstvenu nacionalnu digitalnu ulaznu točku, koja se sastoji od zajedničkog korisničkog sučelja koje omogućuje neometan pristup digitaliziranim jedinstvenim informacijskim točkama.

Članak 11.

Rješavanje sporova

1. Ne dovodeći u pitanje mogućnost upućivanja predmeta sudu, svaka stranka ima pravo uputiti nadležnom nacionalnom tijelu za rješavanje sporova osnovanom na temelju članka 12. spor do kojeg može doći:

- (a) ako je pristup postojećoj infrastrukturi odbijen ili ako nije postignut dogovor o specifičnim uvjetima, uključujući cijenu, u roku od **dva** mjeseca od dana primitka zahtjeva za pristup na temelju članka 3.,
- (b) u vezi s pravima i obvezama utvrđenima u člancima 4. i 6., uključujući slučajeve u kojima zatražene informacije nisu dostavljene u roku od 15 radnih dana, ili, u opravdanim slučajevima, u roku od dodatnih 15 radnih dana, od podnošenja zahtjeva na temelju članka 4. i u roku od dva tjedna nakon podnošenja zahtjeva na temelju članka 6.,
- (c) ako sporazum o koordiniranju građevinskih radova na temelju članka 5. stavka 2. nije postignut u roku od mjesec dana od dana primitka službenog zahtjeva za koordiniranje građevinskih radova, ili
- (d) ako sporazum o pristupu fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade iz članka 9. stavka 2. ili 3. nije postignut u roku od mjesec dana od dana primitka službenog zahtjeva za pristup.

1.a Države članice mogu predvidjeti da u slučaju sporova iz stavka 1. točaka (a) i (d), kada je tijelo od kojeg je operator zatražio pristup istodobno tijelo koje ima pravo dodijeliti pravo puta imovini na kojoj se, u kojoj se ili pod kojom se nalazi predmet pristupa, nadležno nacionalno tijelo za rješavanje sporova može riješiti spor o pravu puta.

2. Uzimajući u potpunosti u obzir načelo proporcionalnosti, nacionalno tijelo za rješavanje sporova iz stavka 1. donosi obvezujuću odluku o rješavanju spora najkasnije:

- (a) u roku od četiri mjeseca od datuma primitka zahtjeva za rješavanje spora za sporove iz stavka 1. točke (a),
- (b) u roku od dva mjeseca od datuma primitka zahtjeva za rješavanje spora za sporove iz stavka 1. točaka (b), (c) i (d).

Ti se rokovi mogu produljiti samo u opravdanim iznimnim okolnostima.

3. Za sporove iz stavka 1. točaka (a), (c) i (d) odluka nacionalnog tijela za rješavanje sporova može se sastojati od utvrđivanja poštenih i razumnih uvjeta, uključujući, prema potrebi, cijenu.

Ako se spor odnosi na pristup infrastrukturi operatora, a nacionalno tijelo za rješavanje sporova jest nacionalno regulatorno tijelo, u obzir se, prema potrebi, uzimaju ciljevi utvrđeni u članku 3.

Direktive (EU) 2018/1972.

4. Ovim se člankom dopunjuju i ne dovode u pitanje pravni lijekovi i postupci u skladu s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima¹⁹.

Članak 12.

Nadležna tijela

1. Sve zadaće dodijeljene nacionalnom tijelu za rješavanje sporova obavlja jedno ili više nadležnih tijela, koja mogu biti postojeća tijela.

¹⁹ Povelja Europske unije o temeljnim pravima (SL C 326, 26.10.2012., str. 391–407).

2. Nacionalno tijelo za rješavanje sporova pravno je odvojeno i funkcionalno neovisno o bilo kojem mrežnom operatoru i bilo kojem tijelu javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura koja je predmet spora. Države članice koje zadržavaju vlasništvo ili kontrolu nad mrežnim operatorima dužne su djelotvorno strukturno razdvojiti funkcije povezane s nacionalnim postupcima rješavanja sporova i funkcije jedinstvene informacijske točke od aktivnosti povezanih s vlasništvom ili kontrolom.

Nacionalna tijela za rješavanje sporova djeluju neovisno i objektivno i ne traže niti primaju upute od bilo kojeg drugog tijela kada odlučuju o sporovima koji su im podneseni. To ne sprečava nadzor u skladu s nacionalnim pravom. Samo su nadležna žalbena tijela ovlaštena suspendirati ili ukinuti odluke nacionalnih tijela za rješavanje sporova.

3. Nacionalno tijelo za rješavanje sporova može naplaćivati naknade za pokrivanje troškova obavljanja zadaća koje su mu dodijeljene.

4. Sve stranke na koje se odnosi spor moraju u potpunosti surađivati s nacionalnim tijelom za rješavanje sporova.

5. Funkcije jedinstvene informacijske točke iz članaka od 3. do 8. i članka 10. obavlja jedno ili više nadležnih tijela koja imenuju države članice na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini, prema potrebi. Kako bi se pokrili troškovi obavljanja tih funkcija, mogu se naplaćivati naknade za korištenje jedinstvenih informacijskih točaka.

6. Stavak 2. prvi podstavak primjenjuje se *mutatis mutandis* na nadležna tijela koja obavljaju funkcije jedinstvene informacijske točke.

7. Nadležna tijela svoje ovlasti izvršavaju nepristrano, transparentno i pravodobno. Države članice osiguravaju im odgovarajuća tehnička i financijska sredstva te ljudske resurse kako bi mogla provoditi dodijeljene im zadaće.

8. Države članice putem jedinstvene informacijske točke objavljuju zadaće svakog nadležnog tijela, osobito ako su te zadaće dodijeljene većem broju nadležnih tijela ili ako su se dodijeljene zadaće promijenile. Nadležna tijela prema potrebi se međusobno savjetuju i surađuju u pitanjima od zajedničkog interesa.

9. Države članice obavješćuju Komisiju o identitetu svakog tijela koje je u skladu s ovim člankom nadležno za obavljanje funkcije na temelju ove Uredbe i o njegovim nadležnostima, u roku od 12 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe, te o svakoj njezinoj izmjeni, i to prije nego što takvo imenovanje ili izmjena stupi na snagu.

10. Svaka odluka koju donese nadležno tijelo podliježe žalbi, u skladu s nacionalnim pravom, pred potpuno neovisnim žalbenim tijelom, uključujući pravosudna tijela. Na svaku žalbu na temelju ovog stavka primjenjuje se *mutatis mutandis* članak 31. Direktive (EU) 2018/1972.

Pravom na žalbu u skladu s prvim podstavkom ne dovodi se u pitanje pravo stranaka na pokretanje spora pred nadležnim nacionalnim sudom.

Članak 13. [...]

Članak 14.

Sankcije

Države članice utvrđuju pravila o novčanim kaznama koje se primjenjuju na povrede ove Uredbe i svih obvezujućih odluka koje su nadležna tijela iz članka 12. donijela na temelju ove Uredbe te poduzimaju sve mjere potrebne da se ta pravila provode. Predviđene sankcije moraju biti djelotvorne, proporcionalne i odvraćajuće.

Članak 15.

Izvješćivanje i praćenje

1. U roku od pet godina od datuma stupanja na snagu ove Uredbe Komisija podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi ove Uredbe. To izvješće mora sadržavati sažetak učinka mjera utvrđenih u ovoj Uredbi i procjenu napretka u ostvarivanju ciljeva Uredbe, među ostalim i to bi li i na koji način Uredba mogla dodatno doprinijeti ostvarenju ciljeva u području povezivosti do 2030. utvrđenih u Odluci o uspostavi programa politike za digitalno desetljeće.
2. U tu svrhu Komisija može od država članica zatražiti informacije, koje su one dužne dostaviti bez nepotrebne odgode. Osobito, u roku od 24 mjeseca od datuma stupanja na snagu ove Uredbe države članice, u bliskoj suradnji s Komisijom, preko Odbora za komunikacije osnovanog na temelju članka 118. Direktive (EU) 2018/1972 utvrđuju pokazatelje za primjereno praćenje primjene ove Uredbe i uspostavljaju mehanizam za periodično prikupljanje podataka i izvješćivanje Komisije o njima.

Članak 16.

Prijelazne mjere

Države članice mogu predvidjeti da u slučaju općina s manje od 3500 stanovnika rok od 24 mjeseca iz članka 4. stavka 2. iznosi 36 mjeseci od stupanja na snagu ove Uredbe. Tijekom tog razdoblja te općine osiguravaju da operatori na zahtjev mogu pristupiti dostupnim informacijama.

Članak 17.

Stavljanje izvan snage

1. Direktiva 2014/61/EU stavlja se izvan snage.
2. Upućivanja na Direktivu stavljenju izvan snage smatraju se upućivanjima na ovu Uredbu i čitaju se u skladu s korelacijskom tablicom iz Priloga.

Članak 18.

Stupanje na snagu i primjena

1. Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.
2. Počinje se primjenjivati 24 mjeseca od datuma stupanja na snagu ove Uredbe.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Europski parlament
Predsjednik/Predsjednica

Za Vijeće
Predsjednik/Predsjednica